Casa.
Gab. R
Est.
Tab. 10
N.º 11

R
10
11

(Hain-Coping. 8522

Hain, n.º 14622

Seneca de quattuoꝛ virtutibus Cardinalibus

Seneca cordubenſis : philoſophus : vir doctiſſimus
Stratini ſtoici diſcipulus Lucani poete patruus
rhome claruit tēpore Neronis imꝑatoris : cuius et
ꝑceptor fuit. Huiꝰ tpe glorioſi apl'i Petrꝰ ⁊ Pau
lus rhome predicabant. Fuit autē Seneca vite ho/
neſte: magne abſtinētie: et cōuerſatōis vrbane: ⁊ mo
dici ſomni. Cū igit̄ Seneca et multi de domo ceſaris ad paulū
confluerent: pre ceteris ipſe beato Paulo familiaris erat: prop/
ter diuinam ſcientiam quam in eo viderat: vt vir ſe ab eius col/
loquio tpare potuiſſet: et quando cum eo ore ad os loqui nō po
terat. frequentibꝫ epiſtolis datis et acceptis eius amicabili col/
loquio fruebatur. Scripta quoqꝫ pauli coram ceſare legit: et in
cunctis eum amicabilem reddidit. Senatus etiam de paulo al
ta ſentiebat Hic Seneca cōtinētiſſiē vite fuit: quē beatꝰ Hiero
nymus ſāctorū catalogo annumerauit: illis ep'lis ꝓuocatus que
legūtur pauli ad eum: et ipſius ad paulū. Hic ante bienniū q̄
petrus et paulus a Nerone coronarent̄ martyrio: taliter inter/
fectus eſt. Ipſe em̄ Nero quadā die reſpiciens Senecā: et ꝟbe/
ra que ſibi in pueritia intulerat ad memoriā reducens infremu
it: ac tāqꝫ iniuriaruꝫ vltionē expetere de illo cupiens. precepit. vt
quodcūqꝫ genus vellet mortis ſibi eligeret. Seneca ergo quaſi
ſuaue genus mortis arbitrās in balneo mori: inſciſionē vtriuſqꝫ
vene brachij elegit.

Item Seneca nō d'r quaſi ſe necās. Nam nihil reſpiciēs ad
malū operatur malū: Seneca autē moraliſſimus erat: quare ſi
ſeipm̄ necaſſet moralitatē exceſſiſſet: ſed d'r quaſi ſenio nens cha
ra id eſt vtilia documēta: ſcꝫ p̄ntis libri quē in ſenectute ſua cō/
poſuit. vel ſi debet exponi quātum ad eius interitū hoc vocabu/
lum ſeneca: tunc d'r ſeueritate neronis cadens. Nam nero ipm̄ i/
terficere volēs: ꝑmiſit ſibi vt eligeret ſibi mortē: et ſic ſibi ipſi ele
git ꝑmiſſionē ſanguis cuiuſlibet vene in balneo: vt leuiori mor
te obieret.

¶ Incipit liber lucij Annei Senece de formula honeſte vite: vel de q̄ttuor ꝟtutibꝰ cardinalibꝰ

QVattuor ꝟtutum ſpecies: multoꝝ ſapiētuꝫ ſentētijs diffinite ſūt: q̄bus animus humanus cōptus: ad hoēſtatem vite poſſit accedere

¶ Pro gn̄ali noticia p̄ntis libri: iſta ſunt tenēda que cōiter circa initia librorū dicunt̄. Vn̄ ſciendū q̄ noticia p̄ntis libri morali phie ſupponit̄ ¶ Et titulꝰ huiꝰ libri ē: Liber Lucij Annei Senece de formula hoēſte vite: vl' de q̄ttuor ꝟtutibꝫ cardinalibus ¶ Sꝫ itētio ē velle tradere librū de q̄ttuor ꝟtutibꝰ cardinalibꝫ ¶ Sꝫ vtilitas ē: q̄ cogit͛ his fructuoſe hoēſtiſſiē vnuſq̄ſqꝫ ſuā vitā regere poſſit. ¶ Sꝫ de cauſis ē notādū Vn̄ cauſa ma͛ialis pꝫ ex ſequētibꝫ. Cā āt efficiēs nō multū curāda ē vt infra patebit de officio prudēt͛. Nō te moueat dicētis autoritas. Dicit̄ tn̄ cā efficiēs venerabilis ſeneca: Sꝫ cā finalis ē vt ea noticia hita ſtatū p̄nt͛ vite moribꝫ ꝯgruiſſimis et ꝟtutibꝫ ſup̄mis exornare poſſimꝰ: ⁊ tandē pꝰ hāc vitā rōne ꝟtutū et ꝑ eoꝝ merita vitā ſēpiternā cōſeq̄ mereamur. ¶ Quattuor ꝟtutū ⁊c. Iſte liber intitulat̄ liber Senece de formula hoēſte vite: de cuiꝰ ſubiecto vtilitate et cauſis viſū ē Vult ḡ: q̄ tm̄ q̄ttuor ꝟtutes cardinales: ꝑ ſentētias phoꝝ ſapientū deſcripte ſūt: q̄ꝝ ꝟtutū aſſuētia hō adornatꝰ ad hoēſtatē vite et hūane felicitatis gl'aꝫ poterit ꝑuenire

Gn̄alia i p̄nº libri cōſiderāda.

¶ Harum āt p̄ma eſt prudētia. Secunda magnanimitas: Tercia cōtinentia: Quarta iuſticia: Singule igit̄ harū his officijs q̄ ſubtꝰ annexa ſunt: honeſtum: ac bn̄ morigeratū efficiunt virum

¶ Iſta eſt ps in qua autor reddit auditores attentos: ponēdo certū numerū ꝟtutū cardinalium ad earum ordinē oſtendēduꝫ dicens quattuor ſunt ꝟtutes cardinales: vt patet in littera: q̄r ſecundū gregoriū ſuper Ezechielem omelia. iij. quattuor virtutes cardinales accipimꝰ: dum eoꝝ ordinē cuſtodimus. ¶ Nota q̄ iſte q̄ttuor virtutes nominant̄ tribus noībus Primo em̄ nominant̄ ꝑncipales. Secūdo cardinales Tercio gn̄ales ¶ Principales: ex ꝑte paſſionū et opationū ¶ Sed cardinales dicunt̄ q̄r

Noīa virtutū cardinaliū.

tota vita hūana ſcđm moralitatē vnita ē in his quattuor ꝟtu/
tibus ¶ Sʒ gn̄ales ideo: qꝛ mot⁹ et actus aliaꝝ ꝟtutū ꝑticipā
tur a ſecūdariis ꝟtutibꝫ moralibꝫ reſpectu cui⁹ dicūt̄ ſpeales ſub
annexe. ¶ Singule igitur. Illa ē tercia pars ꝓhemij: in q̄ Se/
neca reddit autores beniuolos: oſtēdo vtilitatē illaꝝ q̄ttuor ꝟ
tutū q̄ ſtudēde et ad diſcēde ſunt iđ: qꝛ ipe cū eaꝝ operationibus
hoīeʒ hoēſtū ꝛ bn̄ morigeratū faciūt: vtʒ in littera. Etiā iđ qꝛ il
le virtutes dn̄r bona aīe q̄ maxime bona ſunt .x. ethi.

¶ De prudentia.

**QUiſquis ergo prudētiā ſeq̄ deſideras: tunc
recte per ratione viuas: et oīa prius exiſti/
mas et ꝑpendas: et dignitatē rebus nō ex opinio/
ne multoꝝ: ſed natura earundē conſtituas**

¶ Iſta eſt pars executiua: in q̄ mgr̄ ꝓſequitur d̄terminare de diuer/
ſis ꝟtutibꝫ. Et ſpealit̄ ꝑmo tractat de prudētia: ponēs de eadē
diuerſas doctrinas: ſicut patebit in ꝓceſſu. ¶ Vult igit̄ primo
ꝙ ille hō q̄ deſiderat imitari prudētiā talis debet regulariter vi
uere ſcđm dictamē recte rōnis: ſic: ꝙ nō deficiat a virtutꝫ via: qꝛ
rō ſemper dep̄catur ad optiā: ꝑmo ethicoꝝ. Et iđ qn̄ nō regulat̄
actu rōnis/ ſprudēter ducit vitā hui⁹ mūdi: co ꝙ talis beſtialiter
viuit. Vn̄ et eo ꝙ hō ſequitur vſū rōnis dꝛ eē digniſſima creatura
rū Sic ecōuerſo hō nō ſequēs rōnē ſʒ ſenſualitatē peioꝛ ē beſtia

**Nam ſcire debes: ꝙ quedā ſunt que videnť eē bōa
et nō ſunt: ꝛ quedā nō videnť eē bona: ꝛ ſunt. Que
cūq̃ āt de trāſitoriis poſſides nō mireris: nec mag
ni precij exiſtimes: qꝛ caduca ſunt. Nec apđ te que
habes tanq̄ aliena ſeruabis: ſed ꝓ te tanq̄ tua di
ſpēſes: et tanq̄ tuis ſꝑ vtere**

¶ Hic autor in iſta ſentētia duplicia pōit. Primo nāqꝫ ſubdit
correlariū ad emēdationē ꝑdictoꝝ: ibi. Nā ſcire dēs. Dicēs ꝙ q̄
dā videntur eſſe bona ſcđm eſtimationē vulgarū: vt ſunt bon

fortuna: ſcʒ diuitie ⁊ hõres: q̄ tñ nõ ſũt bõa: qꝛ ĩpediũt a ſũmo bono. Et ꝙ q̄dã videñt eẽ mala ſcđʒ vl'gares: vt ſũt ſciẽtia ⁊ vt⁹ que tñ nõ ſunt mala: imo ſimpliciť bõa. Et iõ nõ dẽm⁹ inſpicere opiniões vulgariũ qꝛ vulgares veritatẽ nõ cognoſcũt: iuxta dictuʒ Boetij. l. i. iiij. proſa iiij. dicẽtẽ Nequit eĩm oculos tñbris aſpect⁹ ad lucẽ ꝑſpicue veritatis attollere. Siſ'es qꝛ ſunt auibus: q̄ruʒ intuitũ nox illũinat: dies cecat. Secũdo ſubiũgit duplicia bõa ibi. q̄cũqꝫ autẽ ⁊c. Volẽs ꝙ quedã ſunt bona trãſitoria ⁊ de his dĩt: ꝙ prudẽs nõ dẽt ſuper his mirari id eſt magnã curaʒ habere qꝛ labilia ſunt per ꝑhũm quarto phiſicoꝝ. Oĩa que ſunt in tẽpore: labunť ⁊ corrũpuntur cũ tẽpore Alia ſunt bona eterna ⁊ perpetua: et de his dicit que apud te habes. i. in te. Et de illis dicit Boecius metro primo

Si igiť prudentiã amplecteris: vbiqꝫ idẽ eris. Et ꝓut tẽporis rerũqꝫ exigit varietas: ita te accõmodes tẽpori. Nec te in aliq̄b⁹ mutes: ſʒ poti⁹ aptes te. Sicut manus que eadẽ eſt: et cũ in palmã extenditur et cum in pugnum conſtringitur

¶ Hic põit et tãgit ſtabilitatẽ prudentis qui in ꝓſperis nõ extolliť: nec in aduerſis impaciẽtia nõ turbať vel ꝯturbatur Nam ſcđʒ phũm in ethicis Prudẽs dẽt ſe habere ad modũ tetragoni i. corporis quadrati Nã ſicut corpus quadratũ ad quãcũqꝫ partem vertitur: ſemper manet idẽ et firmũ Sic homo prudens q̄ libet tempore et loco: idem et firmus manẽs abſqꝫ reprehẽſiõe ſecundũ exigentiã temporũ et reruʒ mores ſuos poteſt mutare: nec in vllo mutatur: ſed poti⁹ ſe tempori coaptabit. Sicut hic ponit vnam ſimilitudinẽ. ¶ Sciendũ circa litterã ꝙ prudentia ſic deſcribitur Eſt recta ratio rerum agibiliũ. quinto ethicorũ: Vel ſic: Eſt bonorũ et malorũ cogitatio: cum electiõe vnius: ſcilicet boni: ⁊ cum abiectione alterius: ſcilicet mali: cum malũ nõ cadit ſub electione mali. Et ergo illa autoritas: inter duo mala minus malũ eſt eligẽdum: intelligitur ſic. Si duo mala obijciũtur: minus eſt eligendũ: maius vero fugiendũ q̄d prudentia

Prudentis propriũ eſt: examinare conſilia multorum et nõ cito facili credulitate ad falſa prolabi.

Hic Seneca poīt ꝯditiōeꝫ ipſi9 prudētis Volēs ꝙ prudens ꝗrere dēt ꝯſilia multoꝝ: ꝛ nō ex ꝓpria pſūptiōe in errorē cadere. Illud idē docuit Arſ. vt dicit Valeri9 maxim9 li. vij. Arſ. āt Calisthenē auditorē ſuū ad Alexādrū mittēs: monuit vt cū eo aut ꝗꝫ rariſſime aut ꝗꝫ iocūdiſſime loq̄ret: qñ pmo ſalubria cōſilia ageret: qꝛ (vt ait Bernard9) Judiciū ē diſcernere qđ liceat vel nō liceat Cōſiliū aūt pbare qđ expediat: qꝛ ad prudētiā hoc ptinꝫ ꝯſiliari: vt dicit beat9 Thomas in ſcda. ij. p. xlvij. arti. vi. Ad prudētiā ptinet rōe ꝯſiliari Et hec cōditio elicit ex. vi. ethi. vbi dr. Videt āt prudētis poſſe ꝯſiliari: nō q̄dē ad partē puta ad ſanitateꝫ ſiue fortitudinē: ſꝫ ōnino ad totū bñ viuere

De dubijs nō diffinias: ſꝫ ſuſpēſaꝫ tene ſniā Nihil inexptū affirmes: qꝛ nō oē qđ viſibile ē ſtati verū ē: ſicut ꝫ ſepi9 qđ pmū incredibile videt: nō cōtinue eſt flm. Crebro ſiq̄dē facie mēdacij veritas retinꝫ Crebro ſiq̄dē mēdaciū ſub ſpē vitatꝫ occultat. Nā ſicut aliq̄tiēs triſtē faciē ſiue frōtē aduerſaꝫ amic9: ꝫ blādā adulator oñdit Sic viſibile colorat vt fallat: vl vt ſurripiat conatur

Hic autor poīt aliā ꝯditiōeꝫ ſapiētꝫ q̄ ſuari dēt i cauſis icertꝫ Volēs ꝙ prudēs hō nō dēt diffinire ſeu notificare dubia: ſꝫ ptrahere ſnāꝫ donec vitatē experiri poterit: qꝛ (vt ait autor Quinqꝫ clauiū) prudētꝫ mos ē varias iq̄rere cās: vt valeat mētē certificare ſuā Idcirco nō dēt affirmare icognita/ qꝛ ex h poſſꝫ in errorē cadere Et rōeꝫ ſubiūgit: qꝛ nō oē qđ ſilitudiēꝫ veri hꝫ: verū h9 ē. Nec oē qđ videt eē flm: icredibile ē: qꝛ mēdaciū ſpē vitatꝫ ſepe occltat: ꝛ ecōuerſo. Tulli9 autor ē in paradoxis (cū inq̄t) Nihil ē tā icredibile: qđ nō dicēdo fiat pbabile Nihil tā horridū: tā icltū qđ nō ſplēdeſcat orōe. Et h oñdit h Seneca a ſigno: qꝛ ſic inīdū aic9 oñdit faciē iratā aduſū aicū: attñ h nō fcit ex rācore: l cā odij: ſꝫ cā correctōis: qꝛ pcedit ex bono fūdamēto: qꝛ itriſec9 ver9 ē licꝫ appaat extriſec9 hrē frōtē aduſā .i. iimiciciā. Sꝫ dceptor ſiue adulator mltotiēs oñdit faciē aicabilē: qđ pcedit ex fōte odij: qꝛ ſep dcipit aut dcipere q̄rit Sic viſile mltotiēs colorat: vt

aſſumat faciē veri. Prudēs āt dēt eē caut⁹: ꝛ nō facil' ad credēdū
qꝛ h̄ viciosū ē vt dt Ouidi⁹ in li. faſt. ſꝫ nos i viciū credula v̄ba ſu
m⁹: Quaſi diceret: ex q̄ nos cōis ꝑplō ſum⁹ faciles ad credēduꝫ
ꝛ ergo in vicio ſum⁹: prudēs āt dēt inquirere cauſas.

Si prudēs eē cupꝫ: i futa ꝓſpectū itēde: ꝛ q̄ aīo tuo

cōtigē pñt cūcta p̄pōe. Nihil t' ſubitū ſit: ſꝫ totū an

cōſpicias. Nā q̄ prudēs ē nō dt: ego nō putaui q̄d ē

h̄ fieri: qꝛ nō dubitat ſꝫ expectat nō ſuſpicat̄ ſꝫ cauet

¶ Poſtq̄ Seneca in p̄cedētib⁹ oſtēdebꝫ doctrinā quō ſapiēs nō
debeat eē facilis ad credēdū: ſꝫ dēt certitudinalit' indagare v̄ita
tē ¶ Juxta illud Proſperi. Nō pateāt faciles rumorib⁹ aures.
Qd neſcire iuuat credere min⁹ liceat: h̄ oñr ꝯtinuādo dt: q̄ p̄ru
dēs dēt ꝓſpicere ea q̄ futura ſūt: et iuxta h̄ ordinare negociū ſuū
Hoc idē vult Ganfred⁹ in poetria noua: cū dt Precurrāt oculi
greſſus: p̄conſule mentē. Et vires metire tuas: ſi fort' eſt aude
Grādia. ſi fragilis h̄ūer' ipone minora. Que v̄ba nil aliud p̄ten
dūt: niſi q̄ ſapiēs dēt p̄cōſiderare oculis ꝛ mēte greſſus. i. illud q̄d
aggrediat̄. Et iuxta vires ꝛ v̄tutes ordinare dēt: Tulli⁹ autor ē
in officijs libro p̄mo. Magni ingenii ē cogitatiōe p̄cōſtituere et
ordinare q̄ euenire pñt Quia vltima raro correſpōdēt p̄mis (vt
ait Boeci⁹ de diſci. ſcola. in fine) Prīa licet q̄ñqꝫ ſalua fiāt indi
cia. vltia tn̄ alteri⁹ ſapor' coinq̄namēta manebūt ¶ Infert ſene
ca in texto q̄ prudēti nihil ſubditū dēt eē Qꝛ mlta mala ꝯtigūt
ex ꝯſilio veloci. vt dicit Agellus in ſpeculo ſtultoꝝ. Reb⁹ in āb̄i/
guis q̄tiēs fortuna laborat Cōſiliū p̄ceps nō dꝫ eē nim' Imper⁹
vt memini q̄uis ē male cūcta miniſtrat. Si male cūcta q̄ nec v̄l
la bn̄. Jō prudēs hō ſingula dꝫ ſemper ꝓſpicere ne in maluꝫ finē
terminauerit. Ne dicat ergo nō putaui q̄ hoc ꝯtingere debuit
qꝛ nō p̄tinet ad prudentiā ſeu ad prudentē qꝛ prudēs nō dubitat
ſed expectat bonū. non opinatur ſed cauet. id eſt caute agit

Cuiuſcūqꝫ cām facti inq̄re: ꝛ cū initia rerū inueñe

ris exit⁹ cogitabis. Scito te in q̄buſdā debē ꝑſeue/

rare q̄ incepiſti Quedā v̄o nec incipe dēs in q̄b⁹ ꝑ

ſeuerare noxiū ē Prudēs fallē nō vult nec falli pōt

Boni eſt viri etiā in morte neminē fallē Opiniōes tue ſint iudicia· Cogitatiōes inutiles: et vanas: velut ſomnio ſiles: nō in mentē recipias: quibꝰ ſi animꝰ tuꝰ oblectauerit: cū oīa bñ diſpoſueris: triſtis remanebis: ſꝫ cogitatio tua ſtabil' et firma ſit ſiue delibēt ſiue q̄rat: ſiue cōtēplet̄ ⁊ nūq̄ꝫ recedat a vero

¶ In iſta pte autoꝛ pōit aliud officiū prudētie qđ reſpicit origi-nē in actu. Vñ iueſtigare cāᷤ rerū: ē ꝓpriū prudētis. Teſtis ē autoꝛ q̄nqꝫ clauiū (cū dt) Prudētis mos ē varias inq̄rere cāᷤ. Et Virgiliꝰ ſcđo georgicoꝝ Felix qui potuit rerū ꝯnoſcere cauſas ¶ Tūc ibi Cū initia reꝝ inuenerꝭ ⁊c. Pōit notabile: ꝑ quo facit phs ſecūdo de aīa. Juſtū eſt ōnia a fine denoīare. ⁊ Gāfredꝰ Si bñ ſuccedūt nō ꝑma ſꝫ vltima ſpectas A caſu deſcribe diē nō ſol' ab ortu. Et alibi. ꝙ cōplere nequis principiare caue. Metriſta. Quicq̄d agas: prudēter agas: et reſpice finē. Quia finis eſt optima cauſa. Et cuiꝰ finis bonꝰ: ipm q̄ꝫ vanū eſt ¶ Sꝫ ibi Scito ꝙ in q̄buſdā ⁊c. Autoꝛ pōit alia officia prudētie q̄tuꝫ ad ſermonē: ibi. Sermo quoqꝫ ¶ Sciendū eſt ꝙ inter oīa opera agēda in oībus rebꝫ quedā ſunt vtilia et bōa: q̄ incipiēda ſunt ⁊ ad finē deducēda. Sꝫ alia ſunt opera vicioſa: in quibꝫ nō ē ꝑſeuerādū.

Sermo q̄ꝫ tuꝰ nō ſit ianis: ſꝫ aut ſuadeat / ā moleat aut cōſolet̄ aut p̄cipiat lauda pce· vitupa pciꝰ Nā ſic̄ rephēſibil' ē nimia laudatō: ⁊ imodꝫata vituperatio: illa ſiq̄dē adulatōe: iſta vō malignitate ſuſpecta ē· Teſtiōniū v̄itati nō amicicie reddas. Cū cōſideratiōe ꝓmittas: ſꝫ plenius q̄ꝫ promiſeris preſta.

¶ Hic Seneca pōit aliđ officiū prudētie qđ r̄ſpicit ſmonē prudētis dicēs: q̄lit' prudēs dēt r̄gere ſuū ſmonē. d. ſmo prudētꝭ nō dꝫ eē ianis ¶ Vñ nota ꝙ ſmo vanꝰ ⁊ ianis dr: q̄ ꝓfert̄ ſine vtilitate ꝓferētꝭ ⁊ audiētꝭ: de q̄ hō tenet̄ reddere rōeꝫ in die nouiſſiō Vñ puer. x. Qui moderat labia ſua. h prudētiſſimꝰ eſt. Cui etiā

Q̄lis ſermo vaꝰ

Recordat Cato. d. Virtutē primā puto cōpeſcere linguā. Sȝ ibi Lau. parce. ꝛc. Hic pōit tria officia prudētie per ordinē. ꝛ vult ꝙ prudēs hō laudet aliquē parce ꝛ moderate vtȝ in textu.

Si prudēs es: animꝰ tuus tribꝰ diſpenſet̄ tpibꝰ: p̄ſentia ordina: futura ꝓuide: p̄terita recordare. Nā ꝗ nihil de p̄teritis cogitat: vitā ꝑdit Qui de futuro nō meditatur: fatuꝰ et obliuioſus appellat̄: et ī oīa ſ incautus incidit. Preponas igit̄ in aīo tuo futura bōa ꝛ mala vt illa ſuſtinē poſſis: ꝛ iſta moderare

¶ Hic pōit aliō officiū prudētie reſpiciēs quēlibȝ hoīeȝ volētē eē tutū ꝛ ſecurū. Et facit duo: ꝑmo pōit modū in ꝙ docȝ hoiem eſſe circūſpectū ꝛ ꝓuidū Scḋo eiuſdem modi cām ſubiūgit̄. ibi. Nam ꝗ nihil ꝛc. Quātum ad primū vult autor: ꝙ ꝗ vult eſſe prudēs ille debet aīm ſuū limitare tribꝫ dr̄ñtijs tempoꝝ. Debet eīn primo ordinare non ſolum ad ſuam vtilitatem ſed etiam ad alioꝝ p̄ñtia Scḋo cauta conſideratione ꝓuidere debet ea ꝙ̄ ſunt futura. Tercio cautior exiſtat in p̄ñtibꝫ ꝛ futuris. Debet eīm memorare ꝛ retinere ea que p̄terita ſunt. ¶ Ubi nota ꝙ recordatio p̄teritorum valet nobis ad tria. Primo, propter p̄ñtis vite conſeruatioēm. Scḋo ꝓpter p̄ñtis vite emēdatioēm. vt dr Gāfredus. Tertio ꝓpter p̄ñtis vite ſagationem ꝛ ordinatioēm. Nā preteritoꝝ cogitatione vtile prebet conſilium in futuris.

¶ Tūc ibi. Preponas igitur. Autor pōit aliā ꝯditioēm prudētie per modū ꝯcl'onis ex ꝑmis habitȝ volēs ꝙ prudēs debet animo ſuo ꝓponere tā bona ꝙ̄ etiā mala. Bona iō: ꝙ ipſe ſapiēter moderare poſſit: ſe nō nimiū extollēdo Mala ideo: ꝙ ea patiēt tolerare poſſit: et ſe nō nimiū ꝯturbādo: qꝛ futura (vt inqt Ariſ. de Regimine ꝑncipū) ſi ꝑſciantur leuius tolerantur

Nō ſp in actu ſis: ſed interdum animo tuo requiē dato: ꝛ req̄es illa plena ſit ſapiētie: ſtudijs ꝛ cogitatōibꝰ bōis. Nā prudēs nunꝙ̄ ocio marcet: hȝ autē aliqn̄ animum remiſſum: ſȝ nunꝙ̄ ſolutum

¶ Hic ſeneca pōit aliud officiū prudētie. volēs q̄ nō ſꝫ opꝫ prudentē eē in actu. i. in cōtinuis ſtudijs ⁊ imaginationibꝫ: ſed aliq̄n aīo ſuo refrigeriū p̄ſtare p̄t per gaudia: ſolacia: ⁊ cōuiuia ſ3 moderata nō nimia. q2 ōe nimiū v̄tit̄ in viciū. ſcđo ethicoꝝ. ⁊ lō cetiā phūs. iiij. ethi. capi. de eutrapelia. ſic dicit. Videt̄ āt ludꝰ ⁊ requies hōi in vita eē nccāria: ꝓpt̄ hoc etiā Seneca ep̄la decimaquīta ad lucilliū ſic ait Neq3 egō iubeo te ſēper īminere libro aut pugillaribꝫ: dandū ē aliqđ interuallū aīo. ita tñ vt nō reſoluat̄: ſed remittat̄ ¶ Sed ibi: Prudēs em̄. Hic ſubiūgit aliud officium prudētie: volēs q̄ prudēs nūq̄ dēt eē datus ocio: q2 ocia p̄uas cogitatiōes generāt. et voluptuoſas dlectatōes. Quare dicit Alanꝰ in p̄uerbijs. Subtrahe ligna foco ſi vis extinguere flāmas. Et carnis motꝰ: ocia: vina: dapes Sil̄r Ouidiꝰ de remeđ. aōr. Queriẗ Egiſtꝰ q̄re ſit factꝰ adulter In ꝓ̄ptu cā eſt deſidioſus erat. Ocia ſi tollas periere cupidinis arcus. Debꝫ tñ prudēs int̄dū hr̄e aīmū remiſſū: ſ3 nūq̄ ſolutū: q2 ſolutꝰ plenꝰ ē pigritia

Nam tarda accelerat: ꝑplexa expedit: dura mollit tēperat aſpera: ardua exeq̄t̄ Scit em̄ quid qua via aggredi debeat ſua Et ſingl̄a cito cognoſcit: recte a diſtīcte videt: cōſilia peritoꝝ ex aptis obſcura extimat ex ꝑuis mag̃: ex ꝓximis remota ex ꝑtibꝰ tota.

¶ Hic ꝯñr pōit actꝰ et quedā opa ipſi prudēti ānexa. Volēs et quo prudēs ociari nō debet vt dcm̄ ē in precedētibꝫ: ſed actus h in littera poſitos diligēter dēt ꝓſequi et exercere. videliꝫ: q̄ tarda et neglecta feſtināter ipleat Difficilia expediat ⁊c. vt3 clare in littera. Et illoꝝ actuū ſubiūgit rōnē ibi ¶ Scit em̄ ⁊c. Volēs q̄ prudētis ꝓpriū eſt: q̄ ſciat quō: et q̄liter: et qua via aliqđ opꝰ aggrediendū eſt: m3 facili. ſingularia ꝑitoꝝ cōſilia cōſiderando et apertis ignota: ex minimis ardua: ex ꝓximis lōginqua: et ex ꝑtibus tota elucidat

Nō te moueat dictēis autoritas: nec q̄s dicat: ſ3 q̄d dicat̄ attēde. Nō em̄ vt mltis: ſ3 quibꝰ placeas cogita Id q̄re qđ inuenire poſſis Id diſce qđ ſcire potes

Id opta q̃ coꝛam bonis ⁊ honeſtis optari poteſt Nec te altioꝛi rei applices. in qua ſtare tibi tremen, dum ſit. et deſcendere cauendum

¶ Poſtq̃ Seneca in pꝛioꝛib⁹ dixit: quō prudēs debet ſe habe
re in pꝛopꝛijs ſmōib⁹ ⁊ cogitatiōib⁹: futuroꝝ p̄meditatiōib⁹: p̄teri
toꝝ recoꝛdatiōib⁹. Hic ꝯñter docet quō prudēs ſe hr̄e debet ad
alioꝝ ſmoēs: ſcꝫ fidem. ⁊ credulitatem adhibēdo. Et pōit ſex of⸗
ficia in lrā illa prudētꝫ. ¶ Primū eſt ꝙ homo prudēs nō creduli
tatem adhibet ſmōi: principaliter ex famoſitate ipſi⁹ loquētꝫ: ſed
ex veritate ſermōis q̄ proferť. Cicero autoꝛ eſt cū ait Nō eſt credē
dum ꝯſiderādumq; q̄d q̄s loq̄tur. ſed illud q̄d q̄s ſentiat. ¶ Se
cūdum eſt. ꝙ prudēs debet q̄rere ea que hr̄e pōt: ⁊ nō illa que nō
Cato Q̄d potes id tēta opis ne pōdere preſſus. Succūbat laboꝛ
⁊ fruſtra tentata relinq̄s. Tullius Abſurdū eſt inq̄rere q̄d habe
ri nō pōt. Ideo accipiēdū eſt ⁊ tm̄ eſt q̄d pōt haberi ¶ Terciuꝫ
ꝙ prudēs cogitat ꝙ placeat aliq̄b⁹ boīs nō multis. Vn̄ Lūcris
q̄ placeat credo ꝙ nō mō viuat. ¶ Quartū. ꝙ prudēs inueſtigat
illa ſcire q̄ licita ſunt ad ſciēdum. Cato. Mitte arcana dei celuꝫ
ꝑquirere q̄d ſit. Cū ſis moꝛtalis q̄ ſunt moꝛtalia cura. ¶ Quītū
ꝙ prudēs homo debet optare ⁊ vtilia ⁊ bona. Iuxta dictū ariſt.
in de regimīe pꝛincipū. Dirige cogitatiōes bonas tuas in bonuꝫ
¶ Sextū. ꝙ prudēs homo nō debet ſe exaltare vltra honoꝛem
q̄no dign⁹ non eſt. nec applicare negocio cui ſatiſfacere nō poteſt
ne cū ſcandalo recedat a dignitate. Alan⁹. Arboꝛ late ramās nō
firme ſtat imo. Cū ramis facili coꝛruit icta noto.

Tunc cōſilia tibi ſalubꝛia aduoca cum tibi alludit hui⁹ vite pꝛoſperitas. Tunc te velut in lubꝛico retinebis: aut ſiſtes: nec tibi dabis liberos impetus: ſed circunſpicias q̄ eundū ſit. vel quouſq;

¶ Hic in fine hui⁹ p̄mi capi. docet Seneca quō prudēs ſi foꝛtu
nat⁹ fuerit debꝫ īploꝛare cōſilia matura ſapiētū vel ſui ipi⁹: ita
ꝙ pagat cū bona deliberatiōe. Nā foꝛtuna mutabil' ⁊ variabil':
in ea nulla pꝛoſperitas ponēda eſt vt habeť ex boecio de cōſolati.
Teſtis eſt Ouidi⁹ in li. de triſtib⁹. Rara q̄ dē ꝟtus quā nō foꝛtu⸗
na gubernat. Paſſib⁹ ābiguis foꝛtuna ſalubꝛis erat Vn̄ ſapiēs

Ludus fortune variatur ymagine lune. Creſcit decreſcit in eodē ſiſtere neſcit. Propterea prudēs debet uti ſalubribꝫ conſilijs. ut melius vitam ducere poſſet. nec extimare ſe debet liberꝫ ꝛ habē liberos impetus. ſed ſemper in periculo conſiſtere. ꝛ timere receſſum eius. Et ſit quaſi ambulans in lubrico id eſt in via mala ꝛ lutoſa cum non verax eſt. ſed ſemper decipit hominē nūc exaltando nūc humiliando. Jdeo ſubdit in littera Prudēs debet ſe circūſpicere quo ambulandum ſit. i. quomodo ꝛ qualiter ducat vitam ſuam in bonis fortuitis cum tranſitoria ſunt. Teſtis eſt Alanus cum ait. Nūc adeſt ꝛ abeſt fugitiui gloria cenſus. Nam prius aduentat. poſt quaſi ſomnꝰ abit.

De magnanimitate

Magnanimitas vero que ꝛ fortitudo dicitur. ſi inſit animo tuo. cuꝫ magna fiducia viues. liber. alacer. ꝛ intrepidus. Magnū em̄ hominis donū eſt. non vacillare ſed ſibi conſtare. ꝛ finem huius vite intrepide expectare

Hoc eſt ſcd̄m principale cap̄lm huius libri Senece: ꝙ poſt q̄ꝫ determinauit magiſter de prudentia ꝛ de officijs ꝛ de ꝯditionibꝫ eius. ſeu de ꝓprietatibꝫ. hic ꝯſ̄iter facit hoc idem de magnanimitate que etiam fortitudo dr̄. Et hoc diuerſimode Dicit em̄ fortitudo qr ſc̄m eam q̄s fortiter agit. ꝛ in negocijs ſuis fortiter ſe diſponit. et eo ꝙ noſtra noticia procedit a gn̄alibꝫ ad ſpecialia. iij. ph. Vn̄ Tulliꝰ. iiij. ethi. Fortitudo eſt cōceptio laboris ꝛ periculi cum vtilitatis rōne. ꝛ cum commodoꝝ ꝓpēſatione. Sꝫ magnanimitas dr̄. qr magnū aīm habet ad tolerādū ardua. ꝛ ad aggrediēdum terribilia. Sꝫ ibi magnū em̄ ꝛc.

Hic Seneca declarat qd̄dam dictū d. ꝙ magnū donū eſt hoiēm eſſe magnanimū. ſ. ſc̄m virtutem. vt dr̄. iiij. ethi. ſ. mortem nō timēdo. Licet em̄ mors oīm terribiliū maxim eſt: vt dr̄ phi lo. iij. ethi. tn̄ magnanimꝰ timere nō debet ex quo mors eſt ō do no nate. vt dr̄ Sen̄. in li. de remedijs fortūe.

Si magnanimꝰ fueris nūq̄ꝫ iudicabis tibi contumeliam fieri de inimico. dices nō nocuit mihi. ſed

animū nocendi habuit Et cū illū in ptāte tua habueris: vindictā putabis vindicare potuiſſe. ſcito em̄ magnū ꝫ hoñeſtū gen9 vindicte eē ignoſcere.

Hic Seneca tāgit vnā ſpēm fortitudīs ſeu magnanimitatis q̄ patiētia dr̄. Et pmo pōit doctrinā: ſcōo ſubiūgit cauſaz illius. Scito em̄ ꝛc: Uult ergo ꝙ homo vere fortis nō dēt reputare cōtumeliā ab inimico ſibi illatā: nec vindictā ſtatim appetere: ſꝫ ſufficit alicui potuiſſe nocere: qꝛ ſcōm boeciū inimico pcere eſt opus pietatis: q̄ aūt pcit: demētiam facit. Quia ſm Tullius pmo rethoricꝭ. Patiētia eſt hoñeſtatis ac vtilitatis cauſa: rerū arduarū ꝛ terribiliū voluītaria ac diuturna ꝑpeſſio.

Neminē ſuſurro appetas: neminē ſuffodias: palā aggredere palmā. Nec geras conflictū: niſi pus indixeris nā fraudes et dolos imbecillem decet habere.

In iſta pte Seneca pōit vnā aliā ſpēm magnanimitatꝭ q̄ de fiducia ſeu magnificētia: Et ponit tria documēta: duo negatiua ꝛ vnū affirmatiuū: ꝛ poſtremo ſubiūgit rōeꝫ predictoꝝ. Primū documentū ꝙ magnanim9 neminē dꝫ decipere ſeu circūuenire. Suſurrator āt eſt detractor q̄ in occulto eſt inimic9 ꝛ manifeſte amic9. Scōm documentū ē: ꝙ magnanim9 in ſuo ſmone nō debet rimari ſecreta alterius. Iuxta illud Catonis. Alterius dcm̄ vel factū nc carpſeris vnq̄. Exēplo ſili ne te derideat alter. Teſtis eſt ſalutaris poeta cū inquit. Nullius arcanū nec amici crimina pdes. Nec ea ſcruteris que latuiſſe decet. Tercium documentū ē ꝙ magnanim9 in ſua victoria manifeſte debet apparere nō in occulto inimicū aggredi: nec debꝫ gerere bella: niſi manifeſte indixerit pus inimico: vt ſe ꝑparare poſſit ad opponendū. et rōnē illius adiungit: nam ille nō magnanim9 eſt q̄ q̄rit dolos ꝛ fraudes: cū illa faciūt aliquē inbecillem: que vicia oppoſita ſunt magnanimitati ꝛ fortitudini.

Eris magnanimus: ſi pericula non appetas vt temerarius: nec formides vt timidus: nam timidū

nil facit animum: niſi reprehēſibilis vite cōſciētia,

¶ Hic Seneca ſubiūgit aliā ſpēm magnanimitatis in fine hu
ius capituli: que dr̄ pſeuerantia: dicens vt in textu Vn̄ bn̄ agere
parū pdeſt ſi mens labilis errat. Jō Tullius in pmo rhetor. de
ſcribens perſeuerantiā: ſic ait Perſeuerātia ē in rōne bn̄ ꝯſidera
ta ſtabilis perpetuaqȝ pmanſio: ppterea dicit hic Seneca: ꝙ ille
vere magnanimus eſt q̄ nō appetit pericula ſicut temerarius:
ſ; aggredit ea q̄ aggrediēda ſūt: qȝ vt ait Tullius li. i. in tuſcula
nis q̄ſtionib; Nēo ſe ſine magna ſpe in mortē offert: ⁊ nō formid;
ea q̄ timēda ſunt. Rōnē ſubiūgit Nā nihil aliud facit mentē ti
midā niſi perſeuerātia vituperabil' vite ⁊c. ¶ Itē nota ꝙ ille qui
vult dici magnanim⁹ nō d; eē nimis audax: nec nimis timidus
ſ; d; ſuare modū qȝ ꝟtus moralis illa cōſiſtit in medio vt dicit
phūs ſcdo Ethi. In medio cōſiſtit virtus: q̄re etiā dicit Horati
us. Eſt modus in rebus ſunt certi deniqȝ fines. Vn̄ etiā metri
ſta. Omnib; adde modū: modus eſt pulcherrima virtus

¶ De continentia.

Continētiā vero ſi diligis: ſupflua circūcide
et ꝯſideria tua i aīmū cōſtringe. Cōſidera te
cū q̄tum natura poſcat: ⁊ nō q̄tum cupiditas ex
petat.

¶ Iſtud ē capitulū terciū et principale huius tractatus in quo
Seneca poſtq̄ȝ determinauit de duabus virtutibus cardinalib;
ſc; prudentia ⁊ magnanimitate: hic ꝯn̄ter determinat de tēpe
rantia: priuſq̄ȝ de iuſticia: Quia iuſticia eſt ꝟtus ſcd̄m quā quis
bene ſe habet ad alios: ſc; ad iuſtas cōuerſationes cum eis habē
do. Temperātia aūt eſt virtus ſcd̄m quā quis ſe habet ad ſeipſ;
que etiā ꝯtinētia dicitur. Intēperantia (vt Tullio in tuſculanis
q̄ſtionib; libro. i. placuit) eſt oim perturbationu; fons: que eſt a
recta rōne defectio. Ipſa nāqȝ corpus exterminat/vicia congre
gat/hoim intellectus deprauat/ſenſū hebetat/et ignominia ſtul
ticie deturbat hominē. Sed tēperantia (vt Tullius. i. rheto. re
Quid in tp̄antia fert) eſt rationis in libidine: et in alios nō rectos impet⁹ anime
moderata ⁊ firma dn̄acio. Ideo deſiderare debemus tēperanti
am ⁊ amare: eo ꝙ ſine ea recte viuere nō poſſumus: ppterea dicit

Seneca in littera: Tu debes amare cõtinentiã ¶ Nota duplex eſt deſideriũ: quoddã eſt qđ ab appetitu intellectiuo oritur: quo tiens virtutes et eternã beatitudinẽ deſideramus: et illud non eſt freno ꝯſtringendũ. Aliud eſt. quod ab appetitu ſenſitiuo or/tum habet: quo videlicet mundanas voluptates: et venereas de lectationes deſideramus et illud eſt conſtringendum freno tem perantie

¶ Si cõtinens fueris eo vſqꝫ ꝑuenias: vt te ipõ cõtentꝰ ſis. Nã qui ſibi ipſi ſatis eſt: cũ diuitijs natꝰ ē. Impone cõcupiſcẽtie tue frenũ. Oĩa blãdimẽta q̃ occulta voluptate animũ trahũt reijce Ede citra ſaturitatẽ. cũ ſobrietate bibe: vita ebrietatem

¶ Hic Seneca ponit quattuor officia ad hominẽ temperatũ ſpectantia ¶ Quorum primuꝫ eſt: ꝙ homo cõtinens non debꝫ multum deſiderare: ſed contentari in his que natura ſibi tribu it: et que a natura inſunt. quia natura modico contenta eſt. Un de cato Commoda nature tibi nullo tempore deſunt. Si fuerꝭ contentus eo qđ tẽpora prebent Quod etiã intelligitur hic. cuꝫ dicitur: Si continens fueris Nam ille qui ſibi ipſi contentus et ſatis eſt: cum diuitijs natus eſt. Et illo elicitur ꝙ ille diues eſt qui contentatur in his que habet. Unde Eneas in epiſtolis Nõ enim ille pauper eſt: qui parũ habet: ſed qui plus cupit ¶ Secũ dum: ſi tu vis vocari tẽperatus: tunc refrenare debes tua deſiđ ria. et amouere voluptates corporales. que vim rationis ipſiꝰ intellectus abſoluunt. vnde Uirgilius Trahit ſua quẽqꝫ volu/ptas. Et ipſis enim nihil boni oritur: quia homines a ſapienti/a retrahunt Iuxta illud Hieronimi Studio inſiſtere non poſ ſumus ſuperhabundantiam in mente cogitantes. ¶ Terciuꝫ ſi vis dici temperatus: non comede citra ſaturitatem: ſed cum menſura: et bibe vt non committas ebrietatem Unde Ganfre dus in poetria noua ¶ Quando famem reficis dapibus non ſis ita plenus: ꝙ nihil apponi queat amplius. Et ſubdit non tan/tum quantum poſſis: ſed quantum prodeſt: vnde etiam Philo ſophus in de ſecretis ſecretorum ad alexandrum ſic ait: Si vis eſſe ſanus nunqꝫ ede ad ſaturitatem: nec bibe ad ebrietatem

Obſerua te ne in cõuiuio vł in q̄libet vite cõitate i
mitaberis: q̄s dānare videaris. Nec pñtib⁹ delicijs
inherebis: nec deſiderabis abſentes. Vict⁹ tibi ex fa
cili ſit nõ ad voluptatē: ſȝ ad cibū accede. palatū tu
um fames excitet: nõ ſapores. Deſideria tua ꝑuo t
dime. Si ad naturā viuas: nūq̄ eris paup. Si ali
cui ſua nõ videntᷣ āpliſſima: ſi toti⁹ mundi dñs ſit
miſer ē. Qui cū pauptate bene cōuenit: diues indi
cetᷣ: qȝ hⁱ tm̄ curare debes vt nõ vrināt: atq̄ ita q̄ſi ad
exēplar diuinū cōpoſitus: a corpore ad ſpiritū q̄tū
potes abducere te feſtina.

¶ Hic Seneca põit documēta ad hominē temperatū ſpectan
tia. ¶ Primū ſi vis dici tēperatꝰ tūc ſerua illud in q̄libet ſocie
tate: ne dānes illos quos imitaris: ſed potius ſit ꝑ oculis dictū
Catonis: Iudicium populi nunq̄ȝ contempſeris vt vo. Ne nulli
placeas dum vis contēnere multos. Et rō eſt. quia qui alios vi
lipēdit. ſibi ipſi vituperiū acquirit. Sed quō debet ſe habere pa
tet iſtis in metris. Si fore vis ſapiēs tu ſerua que tibi mando.
Quid dicas: vel cui/cur/q̄modo quādo ¶ Secundū: q̄ tu ꝯtinēs
nō dēs inherere voluptatibꝫ pñtibus: nec etiā deſiderare abſen
tes delectatiōes: qȝ icontinētiā generāt. Seneca in ep̄la ad lucil
lū viceſima q̄rta inq̄t. Ipſe voluptates in tormēta vertunt. cꝑa
le crudelitatē afferūt. ebrietates neruoꝝ: torporē tremorē q̄ libi
dines: manuū 7 articuloꝝ oīm deprauationē Ideo Valerius li
bro ſeptiō de Ariſtotele loquit̄ Vtiliſſimū ꝑceptū q̄ voluptates
abeuntes cōſideremꝰ. ¶ Tertiū documentū: debes eſſe mode
ſtus: qȝ victus moderatus honeſtatē corporis 7 anime ſanitatē
conſeruat. Ideo ex modico debet eſſe victus. Tullius in parado
ris. Cum tibi deus vel mater omniū natura dedit animum: ni
hil preſtantius: nihil precioſius: ſi recte eo vtatur. Turpe ergo eſt
ſi te ita proſternas: vt nihil inter te et pecudē eſſe in paruo: hoc ē

debes eſſe cõtentus in modico: et non nimiã curam geerre ſuper res tẽporales: eo ꝙ caduce ſunt: tẽporales ⁊ tranſitorie

¶ Si continentie ſtudes inſudare: non habita ame ne: ſʒ ſalubriter: Nec dominũ velꝫ eſſe notũ a domo ſed domũ a domino Non tibi aſcribas que non fe ceris: nec maior ꝗ̃ es videri velis: et hoc magis ob ſerua: Nec paupertas ſit tᷓ immũda: nec ꝑſimonia ſordida. nec ſimplicitas neglecta: nec leuita lãgui da. Et ſi res exigue ſint: nõ tñ ſint anguſte: nec tua defleas: nec aliena mireris.

¶ Hic autor ponit alia officia cõtinentie ad hominem tẽperatũ pertinẽtia. ¶ Quorũ primũ eſt: ꝙ homo continens non debet habere amenas habitationes: cõſtruere ſcilicet in poſſeſſione ſua Nec velit eſſe notus a domo: ſed pocius domũ ab eo Unde Tulius in libro ſcḋo officiorũ. Ornanda vtiqꝫ domus eſt: vt non ab ipſa domo dignitas: ſed a domino habeatᷓ ¶ Secũdũ officiũ eſt cõtinẽs nõ dʒ ſibi vſurpare q̃ nõ fecerit: nec deſiderare dignior eẽ ꝗ̃ eſt Uñ Gãfredꝰ in poetria ſua. Nõ te magnifices nec te ſup e thera ponas. In hoc autẽ repħẽdit autor duo vicia: que ſũt dete ſtãda ¶ Primũ eſt mẽdaciũ: eo ꝙ ille qui hoc fecerit mẽdaciũ cõ mittat: qḋ fugiẽdũ eſt Uñ Eneas in epl'is. Nã vitatu nihil cõſtãtiꝰ: mẽdatio aũt nihil icõſtãtiꝰ ⁊ iſtabiliꝰ. Scḋo repħendit vanã gloriã. cũ eni inanis ẽ. ⁊ trãſitoria eã ꝯtinens fugere debet ¶ Terciũ officiũ. ꝙ ipa pauptas nõ dʒ ſibi eſſe imũda. deꝰ eã diligit Uñ Iuuenalis i ſatyra Felices hoĩes paup ꝗs ſpũs ambit Illos nũc ad regnũ ſublime retrahit: ¶ Quartũ officiũ. ꝙ parſimonia ꝯtinẽtis nõ dʒ eẽ ſordida. hoc ẽ abſtinẽtia ꝯtinẽtis non dʒ eẽ fetida qꝛ abſtinẽtia vtꝰ ẽ. ¶ Uñ nomẽ ꝑſimonie ſiue abſtinẽtie ꝑt accipi duplr̃ ſcḋm beatũ Thomã i ſcḋa ſcḋe q. cẽteſima q̃drageſima ſexta Uno mõ. ſcḋm ꝗḋ abſolutã ciborũ ſubſtractio nẽ deſignat. Et hoc mõ nõ deſignat actũ vtutis. ſʒ ẽ qḋdã idifferẽs ¶ Alio mõ. ſcḋm qḋ ẽ regulata rõe. ⁊ illo mõ deſignat habitũ vl' vtutis actũ Et diffinitᷓ ſic Eſt mod'rata ſũptio ſiue ſubſtractio cibi ſcḋm rõnem. Et illa nõ debet eſſe ſordida queadmodu

Parſiõnie acceptiones.

eſt aliq̃ abſtinentia hypocritarum et auarorū. ¶ Quintum officium eſt. ꝙ cōtinētis ſimplicitas non debet eē neglecta: hoc eſt humilitas cōtinētis nō debet eſſe tarda. Unde tūc ipſa ſimplicitas dꝫ eſſe neglecta. quando ipſa nō facit bona opera. videlicet quando quis aliter facit quam ſua intentio eſt. vt ſua ſimplicitate decipiat alios. Unde Alanus in prouerbijs. Non teneas aurum totum qđ ſplendet vt aurum Nec pulcrum pomū qđlibet eſſe bonum. Non eſt in multis virtus quibus eſſe videtur. Decipiunt factis lumina noſtra ſuis. ¶ Sextū. ꝙ leuitas ꝯtinentis non debet eſſe languida. hoc eſt mobilitas animi non debet eſſe infirma ſeu leſa Unde tunc leuitas dicitur ſeu languida. quādo animus hominis plus mouetur ad mala. hoc eſt ad operationē rerum tēporalium. ꝗꝫ ad ea que ſurſum ſunt. ¶ Septimum. ꝙ cōtinens non debet anguſtiari propterea qꝛ exigue ſibi ſunt poſſeſſiones. vnde Cato Infantem nudum cum te natura creauit Paupertatis onus. patienter ferre memento. Quia paupertas habens leticiam admittam. tuta eſt et ſecura ¶ Octauum. ꝙ cōtinens ſua bona amiſſa non debet deflere. quia ſunt de dono fortune. Unde Seneca in epiſtola quadam ad lucillum Nō eſt tutum qđ fortuna fecit tuum. Quaſi diceret munera fortune ſunt valde dubia. Ideo tēperatus. non debet triſtari de amiſſione rerum temporalium. ¶ Nonum. ꝙ continens aliena bona non debet multum extollere. ſicut conſuetudo hominum eſt. vnde Uirgilius Fertilioꝛ ſeges eſt alieno ſemper in agro. Uicinūꝗꝫ pecus grandius vber habet.

¶ Si cōtinētiā diligis: turpia fugito anteꝗꝫ eueniāt nec queꝗꝫ aliū ꝯberas plꝰꝗꝫ te oīa tollerabilia ꝑterꝗꝫ turpitudinē crede A vbis ĩꝗꝫ turpibꝰ abſtīto Nā licētia eorū ĩpudicitiā nutrit Sermōes vtiles magis ꝗꝫ facetos ꝛ effabiles ama ꝛ rcōs potiꝰ ꝗꝫ facūdos

¶ In hac pte Seneca ponit quinqꝫ officia tēperātie quo ad aliam ſpēm q̃ modeſtia dicit̄ ¶ Primū officiū: ꝙ tu ꝯtinēs dēs fugere turpia añꝗꝫ eueniāt: hoc ē nō ſolū effectū: ſꝫ etiā affectū viciorꝫ ꝯſtrigere ¶ Scđꝫ officiū: Tu ꝯtinēs āplꝰ nō dēs corripe
Verbati aliquē plus ꝗꝫ te ipm. Hoc ē pus dēs te emēdare: et iñ aliū ꝯberare. vñ Cato Que culpare ſoles ea tu ne feceris ipe. Turpe ē do
o aime ꝛ
corporis ctori cū culpa redarguit ipm Uñ dupl. x eſt ꝯberatio. ſ. aie ꝛ cor

poris. Hic est q̄ se tenet ex pte aie. Et de illa loq̄tur h mgr. Alia: corporis q̄ se tenet ex pte corporis. ꝛ talis itez fugiēda ē. ¶ Tercium officiū: q tu cōtinēs oia q̄ sunt sustinēda, tollerare potes p̄ter turpitudinē. Un̄ tēperatus a ꝟtute, tēperātie ꝟtuosus dicit: ergo vitare dēt que opposita sunt ꝟtuti. Et turpitudo ē viciū: i se turpis igit ē fugiēda. ¶ Quartū officiū: tu ꝯtinēs a ꝟbis turpibꝰ debes te abstinere: qꝛ impudicitiā nutriūt. Un̄ phs in ethic. Unusq̄sqꝫ q̄lis est talia operatur Si ergo bonꝰ ꝛ ꝟtuosus: bona operat. Si ergo turpis: turpia operat ¶ Quintū officiū: tu cōtinēs diligere dēs in sermonibꝫ tuis, vtilitatē plusqꝫ ornatū. Ratio: qꝛ sermones vtiles edificāt intellectū: sꝫ facundi ipediūt inq̄sitionē veritatis: Juxta illud phi p̄mo perihermenias poetice et oratorie orōnes sunt obliq̄nde id est dimittēde: qꝛ potiꝰ ipediūt in veritatis inq̄sitiōe q̄ꝫ puocāt. Jdeo Vincēcius in speculo historiali libro. vij. turpe et valde male viciosuꝫ est inferre sentētiā delicatā: qꝛ a pluribꝫ intelligi nō potest pptera tu cōtinēs debes diligere plus fructuosos sermoēs: q̄ꝫ facundos

Miscebis interdū serijs iocos: sꝫ tēpatos: ꝛ sine detrimēto dignitatꝫ: ꝛ verecūdie. Nā rep̄hensibil est risꝰ si imoderatꝰ fuerit: ꝛ si pueriliť effusus: si muliebriter factꝰ odibil facit hoiez risus: aut supbus: aut clarus: aut fatuꝰ aut ex alienis malis prouocatꝰ.

¶ Hic Seneca ponit aliud officiū ꝯtinētie rōnis eiusdē Dicēs q tu ꝯtinens, debes aliquādo imponere tue continentie iocus ppter solaciū humane vite: sed moderatos: sic q non excedāt honestatē cum mediū est: de ppria ratione ꝟtutis: vt dicitur quinto ethicoꝝ: qꝛ motus ē norma ꝟtutū: Et risus imoderatꝰ est rep̄hensibil: Si fuerit productꝰ puerilīter: vel superbꝫ: aut clarus aut malignꝰ: aut fatuꝰ: aut euocatus ex alienis malis. qꝛ sꝫ tal risus facit hominē odiosū. ¶ Unde risus dicitur puerilis: quādo quis solus ridet sine morū maturitate: sine causa: sine oportunitate. Unde moralis. Nō ride solus nā risus vnius oris. Fatuus vel stultus reputatur omnibꝫ horis ¶ Et risus dicitur muliebris quando quis ridꝫ sine causa legittima: vt mulieres que ex citamēto lascine vel lenitatis ridere solēt. ¶ Risus dꝛ superbꝫ q̄n quis ridet subsannādo. et ille generat rancorē ꝛ odiuꝫ. Unde Salustius. Odium querere extreme demētie: id est stulticie est.

Risꝰ puerilis

Risꝰ muliebris

Risꝰ superbus.

riſ⁹ ma-lignus / Riſ⁹ fa-tuus / Riſ⁹ ex alienis mal. puocatus.

¶ Riſus dr malignus quando quis ridet de maleſactis ſuis ꝑpetratis: vt prouerbioꝝ tercio. Qui letantur cū maleſecerint cō dem iantur ¶ Riſus dicitur fatuus: quādo quis ſemper ridet. Ut per riſum multū debes cognoſcere ſtultū. ¶ Dicitur autē pro uocatus ex alienis malis: qn̄ quis ridet in aduerſitatibꝫ proximi quem tamē diligere ſicut ipſum debet. Jdeo peccat cōtra virtutē charitatis

Si ergo tempus iocos exigit hos quoq; cum dignitate ſapienter gere vt te nō grauet quiſpiam tā q̄ aſperū nec te contemnet tanq̄ vilem Nec ſit tibi ſcurrilitas ſed grata vrbanitas. Sales tui ſint ſine dente. Joci ſine vilitate. Riſus ſine cachinno. Vox ſine clamore. Inceſſus ſine tumultu. Quies tibi ſine deſidia erit. Et cum ab aliis luditur tu ſancti aliquid. honeſtiq; tractabis

qs ſcur-rilis. / rep̄heñſio duplex

¶ Hic Seneca concludit propoſitū ſuum de riſibus et iocis: oſtendens qualis debet eſſe riſus et iocus: et vult primo: q̄ debet fieri ſecūduꝫ exigentiā temporis. cū oīa ſuū temp⁹ habēt: ꝛ ſuis ſpaciis tranſeūt vniuerſa ſub celo: vt dicitur Eccleſiaſtici: ſit videlicet: q̄ ſit virilis, ꝛ bonis moribus euocatus: ꝛ non pueriliter nec muliebriter Deinde excludit vanitatē dicēs q̄ ſcurrilitas nō debet eē grata vrbanitas ¶ Dicitur em̄ quis ſcurrilis. qui truſis ꝛ nequiciis intendit: hinc inde currens ad congregatiōes ꝛ conuiuia hominum: vt eis poſſit ſe oſtēdere in ſua ſcurrilitate: hoc eſt nequicia. ¶ Deinde ponit documēta dicēs: q̄ tui ſales debēt eſſe ſine dente: hoc eſt tue reprehēſiones: fieri debent ſine mordacitate inuidie. Unde ſales dicūtur in plurali numero verba amara ſeu rep̄henſiones. ¶ Duplex eſt reprehenſio: quedam fit cauſa amicicie: videlicet que procedit a fonte charitatis: quēadmodum pater reprehendit filium amicus amicum. Et illa eſt laudabilis ¶ Alia eſt q̄ fit cā odii vel inimicicie. Et illā autor h̄ redarguit: q̄a fit cū mordacitate. Et tui ioci debēt eē ſine vilitate: hoc ē tue ꝯuerſatiōes debēt eē ſine malicicia. Et riſ⁹ tu⁹ ſn̄ cachinno h̄ ē ſn̄ ſubſānatiōe: Uñ Cachinn⁹ ē riſ⁹ inutilis: ꝛ dr a cō ꝛ hin⁹ ꝛ h̄

ꝑter dētes qui vidētur albem in riſu. vox tua debꝫ eſſe ſine cla
more: ⁊ īceſſ⁹ ⁊trāſit⁹ tuus ſine ſtrepitu: et reqes tua dēt eſſe ſine
pigritia. vñ Cato. Plus vigila ſemper ne ſomno deditus eſto.
Nā diuturna quies viciјs alimenta miniſtrat Et cum ab aliјs ho
minibꝫ luditur tunc tu ſemper pertractare debes aliquid hone-
ſti negocij et operis hoc eſt: ꝙ homo virtuoſus nunꝗꝫ debet ha-
bere animū diſſolutū: ſed ſemper ſe occupare bonis operibus: vt
dictū ē ſupra. Nō ſemper ſis in actu rc.

**Si cōtinens es: adulatōes euita; ſitq̃ tibi tam tri-
ſte laudari a turbibus ꝗꝫ laudaris ob turpia Letior
eſto quoties diſplices malis: et malorū de te eſtiati
ones prauas: ad verā tibi laudationē aſcribe.**

T Dic Seneca pōſt alia officia temperātie ō ad modeſ iā Ita
ei pñt inātū eſt ſpēs tēperātie. Et vult ꝙ ꝯtinens debet fugere
adulatōes: hoc eſt blandos ſermones. Seneca autor eſt libro. iij.
Qui eñ ſapiens eſt minime adulationib⁹ credat: Fictis eñ ſer
monibꝫ venantur hoies: ſicut per rhete ſiue per hamum capiun-
tur piſces. Fugere ideo debet: quia peruerſa laudatio eſt et vici
um deteſtabile: vt pꝫ per eius diffinitionē. Adulator eſt qui ſu-
pra modū virtutis: in conuerſatiōe hoim nimiū vult cōplacere ho
minibꝫ alōs. in ſermonibꝫ vel factis. Ideo Tuli⁹ tuſculanis ꝗ-
ſtionibus libro viij. ait A turba ꝗꝫtū potes te ſepera: ne adulato
ribus latus pbeas: artifices ſunt ad capiendū ſuperiores Iō dr
Seneca ꝙ valde deteſtabile eſt laudari a turbibus Qui ergo lau
datur a talibꝫ ſignū eſt ꝙ ipſe etiā vicioſus exiſtat. cum ōne ſimi-
le diligat ſuum ſimile Et eccleſiaſtices vij. Indiſplicentia eñ a
micicia frangitur Tanta eſt eñ diſtātia inter probos ⁊ impro
bos: quanta eſt inter virtutē et vicium: vt dicitur in ethicis. Iō
debet gaudere vt vituperator a malis: et aſcribere prauas ſuſpi
tiones ad verā recōmendationē.

**Difficillimum opus cōtinētie eſt aſcendatōes adu
latorū repellere: quorum ſermones animū quadam vo
luptate reſoluunt Nullius per aſſentationē amici-**

ciam mercaris: nec ad tuam ꝑmerenꝫ grãm per hanc ad te aditum aliῗs pandas.

¶ Hic Seneca ſubdit aliqua officia ꝯtinẽtie Dicẽs ꝙ difficilli mũ ꝯtinẽtie opus ē: remouere aſſẽtatões adulatoꝝ: cũ q̃ſi natu rale ē laudē appetere. Nemo in ſuis negocijs optat vituperiũ: cũ eſt de rõne maloꝝ: ſicut laus eſt de rõne bonoꝝ vt dr .i. ethi. Et dr vltra ꝙ tẽperatꝰ amiciciã acq̃rer nõ debet per aſſentationē. Qr vt dicit Tull' li. iij. rheto. Aſſentatioẽs dulcia pncipia ꝛ io cũda hñt exitus aũt amariſſimos. Jdeo acq̃rere nõ dẽt nec per mittere aliῗs ſuam amiciciam grã ꝛ adulationis ꝛc.

Nõ eris audax: nec arrogãs: nec ꝯtinax: ſummittes te Ne ꝑſtites digitates ꝯuitate ſeruata Ammoneberis libẽter: ꝛ reꝑhẽderis paciẽter. Si merito obiur gauerit te aliquis: ſcito ꝙ ꝓfuit. Si immerito: ſci to ꝙ ꝓdeſſe voluit Nõ .n. acerba: ſed blanda verba timebis.

¶ Poſtq̃ꝫ determinauit de adulatõe ꝑ quã aĩmꝰ in ſuperbia mer git: hic ꝯñr põit documẽta per que poſſumꝰ effugere ſuperbiaꝫ q: nihil acriꝰ cruciat nil moleſtius arguit q̃ꝫ ipſa cũ ſit peſtis oc culta. vicioꝝ origo: vt oĩm maloꝝ initiũ: ſicut humilitas initiũ eſt oĩm bonoꝝ. ¶ Jdeo hic autor põit documẽta ꝯ eã. Et vult pmo. ꝙ hõ tẽperatꝰ nõ dẽt eẽ audax: hoc ē nimis pſũptuoſus: q: talis audacia ducit hoĩem in multa pericula corpis et aĩe. Nec dẽt eẽ arrogans: hoc ē ſuperbꝰ: q: ſuperbia inficit oĩa bona. Vñ Gãfredꝰ in noua poetria Fel modicũ totũ mel amaricat: vnica mẽda .i. macla totalē faciē deformat. Etiã deꝰ hõi ſupbo reſiſtit q̃ ſuperbiã fugere dẽmꝰ Et ſubdit ꝙ hõ tẽperatꝰ etiã dẽt hr̃e hũi litatē: q: ſm euãgeliſtã i euãgelio. Qui ſe hũiliat exaltabit' Jõ dr Beatꝰ petrꝰ. Eſtote ſubiecti õni hũane creature ꝑꝑ deũ. Et tu ꝯtinẽs nõ dẽs iactare te ex hũilitate aliq̃. hoc ē te laudare. Vñ ꝓ uerbioꝝ xxvij. Sermo laudet te alienꝰ: et nõ os tuũ: extraneꝰ et nõ labia tua. Et idē in vi. capi. Qui odit increpationes ſtulꝰ eſt: ideo hic dicit Seneca ꝙ ꝯtinens debet libenter ſuſtinere ã monitiones. Cũ autẽ aliquis increpauerit te merito: ſcire dẽs ꝙ talis profuit tibi. ſi autẽ imerito ſcias ꝙ voluit tibi ꝓdeſſe: iõ

nō debes tim ere aſerba ꝟba ſed blanda Unde Salo. prouerbi. xxvij. meliꝰ a ſūt vulnera diligētis q̄ꝫ fraudulēta oſcula odientis

Eſto viciorū tuorū fugax ipſe: aliorū vero nec curioſus ſcrutator neq̄ʒ acerbus reprehenſor: ſed ſine exprobatiōe correctoꝛ: ita vt āmonitionē ſemꝑ charitate et hilaritate ꝑuenias

¶ Hic Seneca ponit documenta per que poſſumus fugere ſuperbiā Et dicit ꝙ tu cōtinens debes eſſe viator tuoꝝ viciorū: qꝛ nihil peius eſt viciis vt dicit Ouidius libro Faſtoꝝ. Nec etiā curioſus inquiſitor alioꝝ vicioꝝ debes eſſe: quia multa mala exinde oriuntur. Neq̄ʒ reprehenſor acerbus eſto: hoc eſt crudelis correctoꝛ: ſed āntecedere debet āmonitio charitatis ꝛ hilaritatis: hoc eſt ex inuidia aliū corrigere nō debes: ſꝫ ex dilectiōe

Errori facile dato veniā Nec extollas quenq̄ʒ. neq̄ʒ deiicias Dicentium eſto tacitus auditor auditorū promptus repetitor. Te querēti faciliter reſponde Contendenti facile cede: nec ad iurgia ſiue diſceptationes deſcende cito et ſi que ſunt ratiōe remoue.

¶ Hic autor ponit alia officia ad ſpēs temperātie ſe extendētis Et vult primo: ꝙ tu continens faciliter debes dare veniā errāti. hoc eſt indulgentiaꝫ ꝛ grām: qꝛ magnū donū animi eſt vt dī Verro in ſententiis. ſimiliter Terētius Magna ꝑs pietatꝭ eſt indulgere erranti Jdeo promptus debes eſſe ad dandā veniaꝫ Nec aliquē extollere debes ꝓpter nimiā laudationē Vñ Horacius in ep̄lis Qualem cōmēdas aſpice atq̄ʒ iterū aſpice Ne mox incutiant aliena peccata pudorē. Neq̄ʒ aliquē deprime ꝓpter nimiam vituperationē vñ Tullius in tuſculanis Stulticie ꝓpriū eſt alioꝝ cernere vicia et obliuiſci ſuoꝝ: ſed mediū ꝛ moduꝫ ſerua Juxta dictum Ludolphi. Omnibꝫ adde modum modus eſt pulcherrima virtus. Et tu continēs eſto tacitus auditor loquentium: et paratus repetitor auditoꝝ: hoc eſt ꝙ tu continēs tacite audire debes ꝟba que dicuntur. Et te interroganti faciliter reſponde. hoc eſt ignorantē informare debes de dubiis que

ipſe a te querit Et ſubiungit q̄ ꝯtinens nō debet aggredi ad iurgia ſiue diſcentiones ſed ſe remouere cū rōne: hoc eſt q̄ concordiam facere debes inter litigantes: q2 cōcordia nutrit amorē vt dicit Cato ⁊c.

Si continens es animi ⁊ corporis tui motus obſerua: ne in decori ſint nec illos ideo cōtinens q2 lateant nam nihil differt ſi nemo videat cum tu ipſe videas.

¶ Hic Seneca pōit alia documenta et ſpēs continentie ſe extendentia. Et dicit: ſi tu temperatus es debes refrenare appetitus animi tui et corporis ne ſint indecentes ¶ Et ſciendū q̄ duplex eſt appetitus. videlʒ Senſitiuus et eſt qui inclinat hominē ad rem delectabilem ⁊ corruptibilem. Sed intellectualis ē qui inclinat hoīem ad acquirendū bonū intellectuale virtutes ⁊ ſcientie. Et ambos cuſtodire debet temꝑatus homo. cū rō ſemꝑ deprecatur ad optima Senſus vero ad mala. ſ. ad delectationes corꝑales et res corruptibiles

Mobilis eſto nō leuis conſtans nec ꝑtinax alicuiꝰ rei te habere ſcientiam ignotum necnon moleſtuʒ ſit omnes tibi pares facies inferiores ſuperbiendo non contemnes ſuperiores recte viuendo nō metuas In reddenda officioſitate ne ſis negligēs ne ꝗ acerbus et actor appareas

¶ Hic Seneca pōit alia officia et ꝓprietates tēꝑantie in quibꝰ breues ⁊ vtiles innuit doctrinas: vt pʒ in lrā. Dicit primo ſic: q̄ homo tēꝑatus debet eſſe mobilis. ¶ Vñ homo dupliciter dicit eē mobilis. Uno mō corꝑaliter: videlʒ qui faciliter ⁊ leui occaſione mouetur de loco ad locū. Et talis ꝓprie dicitur inconſtans Inconſtantia aūt viciosa eſt: et cauſa erroris vt dicit Boeciꝰ in li. de diſciplina ſcolarium: vbi de filio inconſtantie in exemplū ſuos actus tradidit. vt conſtantes in negocijs noſtris ſimus: et ab eo conſtantiam ſeruare diſcamus ¶ Scdo mō homo debet

eſſe mobilis ſpūaliter: videlʒ ꝙ mouetur ad aliqua facienda cauſa ⁊ rōne exigēte: ⁊ de illa mobilitate loquitur hic ſeneca. Et dicit: ꝙ temperatꝰ dēt eē flexibilꝭ ad paragēdū bona et nō dēt eē leuis: hoc eſt incōſtans ⁊ inſtabilꝭ ſed potiꝰ firmus ⁊ pſeuerās in bono: qꝛ ſm Iſidoꝝ. Salus incboāti pmittitur perſeuerāti āt datur: nō eīm beatꝰ eſt ꝙ aliqđ bonū inchoat: ſʒ qui perſeuerātur termiāt Nec temperatꝰ dēt eē ppꝛie opinioīs: ſed aliqñ cōſilia alioꝝ accedere debet. Iuxta illud Catonis. Nullius ſenſum ſi prodeſt contempſeris vnqꝫ. ¶ Et ſubdit ꝙ cum temperatus poſſidet ſcientiā: alios libenter informare debet ⁊ non habere tedium in informādo. Vñ Bernardus. Puerū ignorantē informās nō minus facit qꝫ ꝙ indigenti panē pbet. Iō eſſe Alanus in puerbiis. Nō minus is peccat ꝙ cēſum condit in agro: qꝫ qui doctrinā condit in oꝛe ſuo. Et tēperatꝰ dēt eſſe hūilis cū ipſa hūilitas exaltet. Nec dēt ꝯtēnere inferiores: Etiā nō debet timere ſuperiores cū recte viuit. vñ Cato Cū recta viuas ne curas vba maloꝝ. In officioſitate reddēda nō debet eſſe tardus neqꝫ acerbꝰ correctoꝛ ſuperioꝝ. vñ Iſidorus. Sic ſe habere dēt ſupoꝛ erga ſuos ſubditos vt ipſe plus diligatur qꝫ metuatur

Cunctis eſto benignꝰ: nemini blādꝰ: paucis familiaris ōnibꝰ equus eſto: ſeuerioꝛ iudicio qꝫ ſermōe vita qꝫ vultu: clemētie cultoꝛ: ſeuicie deteſtatoꝛ: bōe fame ſeminatoꝛ: nec inuidus aliene.

¶ Hic Seneca pōit alia officia tēperātie cū poꝛibꝰ ⁊ ſeqñtibꝰ aliqualiter ꝯueniētia. Et vult pmo: ꝙ tu ꝯtinēs omnibꝰ hoībꝰ benignus eſſe dēs Sicut dicitur etiā in euāgelio. Eſtote miſericordes ſicut et pater veſter miſericoꝛs eſt qui in celis eſt. Silr habetur math. xi. Diſcite a me: qꝛ mitis ſum ⁊ hūilis coꝛde. Et nemini debes eē applauſiuus: nec omnibꝰ aures tuas cōmittere. vt habetur in vitꝭ pꝭoꝝ capi. xix. Et tu cōtinēs paucis hoibꝰ debes eſſe familiaris. Iuxta illud Therentiꝫ. Nā nimia familiaritas ꝯtēptum parit. Silr plautus. nemini te nimis ſodalē facies. vñ Qui nimis hūilis eſt p ſtulto reputatur. Et ſubdit ꝙ cōtinens omnibꝰ hominibus equus eē debet: et ſeuerioꝛ in iudicio qꝫ in ſermone: ſilr in vita qꝫ in facie crudelioꝛ. amatoꝛ pietatis: qꝛ ꝯtinēs a virtute tēperātie vtuoſus dicitur. Dicitur ergo clemenciam habere dʒ et autoꝛ bone fame eſto: hoc eſt vbicūqꝫ venies ibi ſemper bonū de proximo pꝛoferre debes: et nō maluꝫ. Culpa

tor em̄ hoim nō ē verꝰ recōmēdator. Et deteſtator eē debes crī
delirat₃ et nō inuidioſus fame alteriꝰ nā hoc iuſto iudicio dei ꝯ
tigit: qꝛ qui conatur lumē aliene fame in alijs deſtruere ſeipm̄ de
ſtruit. vt dicit Ala. in de plāctu nature. pſa vij. Sicut papilio
volitās circa lumē ipm̄ extinguit ⁊ ſeipſuȝ ꝯburrit ita inuidia a
liene fame Inuidia em̄ vt dt phs in ſecret₃ ſecretoꝝ. detractio
nē gñat Jō ꝯſolatr nos ſalomō in ꝓuerbijs. xxiij. c. di. Ne ꝯme
das cū hoie inuido: ⁊ ne deſideres cibos eꝰ: qm̄ i ſilitudiē₃ arioli et
cū ꝯiectur₃ eſtiat qđ ignorat ꝯmede ⁊ bibe dic₃ t ⁊ mēs eꝰ ñ ē tecū.

Rumoribꝰ criminibꝰ ſuſpitiōibꝰ: mīme credulꝰ ſis: ſ₃ potiꝰ malis q̄ ꝑ ſpēm ſimplicitatis ad nocēdū aliqbꝰ ſurrexerint hōre ſurripientes; oppoſitiſſimus ſis: ad irā tardꝰ: ad miſericordiā pronus

Hic Seneca pōit aliq̄ officia cū ꝑoribꝰ aliq̄liter cōuenientia. ⁊
vult pꝰ: qꝛ tu ꝯtinēs nō cito credere dēs fabul ⁊ rumoribꝰ vulga
riū Iuxta illđ Catōis Noli tu cuidā referēti credere ſēper. Exigu
a ē tribuēda fides qꝛ mlti mlta loquūtur Nō credatr cuiq̄ ſi mul
ta loqtur: et h iō qꝛ in mlti loqo raro deeſt mēdaciū. vt dr ꝓuer.
x. Jō mīme credulꝰ ſis: nec etiā credere dēs criminibꝰ: hoc ē diffa
matōibꝰ qꝛ vt dem̄ ē ꝓcurator bone fame: et ſemiator eē dēs. Il
li āt ꝯtriꝰ eē dēs q mittitur ſurripere bonā famā: videl₃ q ꝑ ſpē₃
falſaȝ veniūt ad nocēduȝ aliquibꝰ Et tu mīme credulꝰ eē dēs. ſu
ſpitōibꝰ Nā ſuſpitio ſcḋm Tul. ē qñ ex mal indicijs ꝓcedit. Cōtin
git āt ſuſpicio tribꝰ mōis. Prio qñ quis in ſeipſo malꝰ ē: qñ ipe
quaſi ꝯſciꝰ ſue malicie malū de alio opinatr. Secūdo qñ aliquis
efficitur malꝰ ad alterū: qꝛ de inimico ex leuibꝰ ſignis quis mala o
pinatr Tertio: ex magnis experimēt₃: ⁊ ſic phs dic qꝛ ſenes maxi
me ſunt ſuſpecti: qꝛ mltotiēs experimētuȝ hñt Et ſubdit Señ.
Tu ꝯtinēs ꝓnꝰ eē dēs ad miam: ⁊ letꝰ ad irā Nā ira vt dic phs
vij. ethi. macerat corpꝰ. Señ. in li. ij. de ira nihil velociꝰ ad inſa
niā q̄ ira iō ē fugiēda. Etiā iō: qꝛ corrūpit ſubiectū ⁊ vitā diminuit

In aduerſis eſto firmꝰ: i ꝓſpis cautꝰ ⁊ huiꝰ occltator ꝯtutū Sicut em̄ viciorū vane glīe cōtēptor: ⁊ hocū qbꝰ ꝑditꝰ es ñ acerbꝰ exactor eſto Nulliꝰ iprudēti

az ꝺſpicias Rarí ſermōis eſto: loq̄ntiū patiēs audi

toꝛ' Seuerꝰ nō ſeuꝰ: hilares nō ſpnas Sapiētie cu

pidꝰ ⁊ docil' Que noſſi ſiā arrogātia poſtulāti iptire

q̄ neſcꝫ ſine occultatōe ignoꝛātie tibi poſtula iptiri

Hec eſt vltia ps huiꝰ capi. de tēperātia In' q̄' ſeneca pl'ima officia tēperātie ſuperaddit cū repetitōe q̄rūdā prehabitoꝝ. Et vult p̄mo: q̄ tu ꝯtinēs firmꝰ eē dēs in diffortunijs vel aduerſitatibꝫ et circūſpectꝰ vn̄ Cato. Cū fuerꝫ felix q̄ ſūt aduerſa caueto. Nā vltia raro corn̄dēt p̄mis Jō ēt ſen̄. li. viij. de nālibꝫ ſic dicit Neſcis fortuna q̄ſcere nūc leta nūc triſtꝫ Dꝫ igit' nēo in ꝓſperitatibꝫ gaudere: neqꝫ in aduerſitatibus deficiat. Et ſubdit: q̄ ꝯtinēs dēt eē hūilis: occultatoꝛ ſuaꝝ ꝟtutū: h' ē nō dēt q̄rere gl'a ꝫ vanā de ſuis ꝟtutibꝫ. Nā gl'a labil' eſt: vt dicit mgr̄ Seneca i ep'la q̄dā ad Lucil. Quid de vanis gl'aris hoibꝫ q̄ mime ꝓdeſt: nō ꝯtenere dēs vanā gl'aꝫ: q̄ facili ter decidit ſicut flos Tull'. ij. offi. Et ſubdit qꝺ ꝯtinēs ēt nō dēt eē crudel' exactoꝛ vel correctoꝛ illoꝝ hoim̄ quibꝫ āꝑoſitꝰ et ꝓpoſitꝰ ē i dignitate. ſꝫ hūil' vt p̄us patuit Neqꝫ ēt ꝯtinēs alicꝰ inſipiētiā ſpernere dēt. Nā magna mīa eſt miſerere inſipiētꝫ vt ꝺꝛ platinꝰ phs. Et ꝯtinēs pauca loqui dēt: ⁊ illa q̄ loq̄tur dn̄t eē vera: Juxta illud moral'. Sermo breuꝫ verꝰ tuo ꝓcedit ab' oꝛe. Silr̄ Cato. Nō ſis vētoſus ⁊c. Et dēt eē cupidꝰ ſapiētie. Nā nihil vtilꝰ hoibꝫ in hac vita ē q̄ꝫ ip̄a: q̄ diſponit oīa. vt ꝺꝛ ſapiētie viij. Et vitā q̄etā efficit. vt ꝺꝛ Seneca. ad Lucil. Et ꝯtinēs dēt eē docil' hoc ē diligēter debꝫ inſiſtere ſtudio Quare dicit Seneca lxxviij. ad Lucil. quā diu viuas tā diu diſcas. vn̄ Cato. Inſtrue p̄ceptis animū ne ceſſes. Nā ſine doctrina vi. ⁊c. Etiā ꝯtinēs impārire dēt illud qꝺ pōt poſtulāri: cuiꝰ rō ante habita eſt. Et ea que tu ignoras ſine verecundia inq̄re ab alijs Nā per hic animꝰ tuꝰ eleuatur vn̄ Sepe rogare: rogata tenere: retēta docere Hec t'ia diſcipulū faciūt ſuperare mgr̄m. Ideo nō dēs vereri de inquiſitione: nec occultare tuā ignoꝛātiaꝫ. Nō eni viciū ē nihil ſcire: ſed nihil diſcere velle.

De iuſticia

IVſticia poſt hec ꝟtus eſt. Quid āt eſt iuſticia niſi tacita nāe cōnexio: i adiutoriū mltoꝝ

adinuenta Et qd ē iuſticia niſi nrā cōſtitutio ſeu di
uina lex: et vinculū hūane ſocietatis. In hac aūt nō
exiſtiam⁹ qd expediat Expedit illa qcqd dictauerit

¶ Iſtud eſt vltimū et pncipale capi. huius totius libelli Sene
ce: in quo determinatur de vltima virtute cardinali. ſcʒ Iuſticia
Et diuidit in duas ptes In pma pte ponit Sen̄. diffinitionē:
in ſcda ꝓprietates ⁊ officia iuſticie. ibi Si quis ⁊c. In pma pte in
nuit pmo: ꝙ iuſticia eſt ꝟtus: ſcdo cuiuſmodi ꝟt⁹ ē iuſticia: ter
tio ꝙ ipa ē vtilis ⁊ illa patent in textu ſm ordinē. Añq̄ʒ de his in
ſpēali aliqd dicat: pmittēda ſunt qdaʒ gñalia p noticia ſequētiū
hñda. Et ſunt tria. Primū: ꝙ iuſticia reſpicit ea que fiūt in cōi
catiōib⁹ hūane vite. vt dt phs. v. ethi Silr mgr hic in lra: qñ dt
ꝙ ipa ſit repta in adiutoriū multoꝝ. Quicqd eni rō licitū eē di
ctat: hic pſequēde ē et rcā rō dictat in hūanis cōitatibus vite ne
ceſſarijs eqlitatē ⁊ eqtatē ergo merito eqtas ſeruāda ē que ꝓpri
um obiectū eſt iuſticie. Scdm pncipale eſt: in q̄ ꝯſiſtit iuſticia:
et qs ꝓprius ei⁹ act⁹ ē. Propri⁹ eni act⁹ ipſi⁹ eſt reddere vnicu
iqʒ qd ſuū eſt. Nā materia iuſticie eſt operatio exterioꝝ ſm ꝙ
ipa vel res que per eā agit fit reſpcū alteri⁹ Propriū eni cuiuſcū
qʒ ē qd ſibi dat ſm eqlitatē et ꝓportionē iuſticie: ergo ꝓprius ac
t⁹ iuſticie ē reddere vnicuiqʒ qd ſuū ē. Tertiū ē de qualitate ipſi
us iuſticie. vñ ipa ſic notificat ſm Ambro. in li. de offi Eſt que v
nicuiqʒ reddit qd ſuū ē: alienū nō vēdicat: vtilitatē ꝓpriā nō neg
ligit: vt cōem equitatē cuſtodiat Eadē ſm btm Thomā in ſcda
ij. q. lviij. ſic diffinitur: eſt ꝯſtās perpetua ꝙ volūtas: vnicuiqʒ ꝙ
ſuū ē tribuēs. Silr a pho. v. ethicoꝝ: eſt habitus ſecundū quē a
liquis dicitur opatiuus ſecundū electionē iuſti.

Quiſquis hanc ſectari deſideras. Primo deū time:
⁊ eum ama: vt ameris ab eo. Amabis autē deum
ſi imitaberis eū in hoc autē: oib⁹ velis ꝓdeſſe: nul
li nocere. Et tunc cuncti appellabunt: te virū iuſtuʒ
⁊ oēs te ſequunt: venerabunt: ⁊ diligent

¶ In hac pte Seneca. pōit ptē executiuā ponēdo ꝓprietates
⁊ officia iuſticie dicēs primo: ꝙ ſectator iuſticie pncipalr dēt ti

timere deū. Un̄ prouerbioꝝ. xxiij. In timore dn̄i eſto tota die: nā in
itiū ſapiētie ē timor dn̄i Eccl'aſti. i. Nā timor dn̄i vt ibidē dr̄ gl'a
et glatio et leticia ē. Jō deū timere dēm⁹ vt amemur ab eo. Jō e
tiā diligere pre oīb⁹ debem⁹ eū. vn̄ Cato. Si de⁹ ē anim⁹ vt no
bis carmina dicūt. Hic tibi p̄cipue ſit pura mēte colēd⁹ Ille aūt
amat deū q̄ imitatur eū in ſuis mādatꝫ In hoc: vt ōnib⁹ ꝓficu⁹
velit eſſe: ⁊ nulli dānū inferre: qn̄ quis hoc facit tūc ſocꝫ hoīes ap
pellabūt eū virum iuſtū et perfectū: ⁊ oēs ſequunt ⁊ amāt eum

Juſt⁹ enī vt ſis: nō ſolū nō nocebis: ſꝫ etiā nocētes ꝓhibebis. Nā nulli nocere nō ē iuſticia: ſꝫ ab alienꝫ abſtinētia Ab his ergo incipe: ⁊ nō auferas niſi ad maiora ꝓuehare Etiā aliena ablata rēſtitue Raptores q̄ꝫ ipſos ne ab alijs timēdi ſunt: caſtiga ⁊ ꝓhibe: et coherce.

❡ Hic Sen̄. pōit alia officia iuſticie dicēs: nō ſolū in h̄ ꝯſiſtit iu
ſticia vt nulli noceas: ſꝫ etiā ꝓhibere nocētes. Nā nulli nocumē
tū inferre: proprie dicta nō ē iuſticia: imo reqrit cuſtodia ab ali
enis malis: g̊ ab his documētis dēs incipere: et nō ceſſare donec
ad maiora ꝓueharis Etiā nō ſolū aliena ablata reſtituere debes
imo ēt innēta q̄ fuerūt poſſeſſa ⁊ relicta. vt dr̄ btūs Thomas in
ſcđa. ij. q. lxvi. Et caſtigare dēs ⁊ ꝓhibere ipſos raptores ne ab a
lijs hoīb⁹ ſint formidādi: q2 i h̄ ꝯſiſtit ꝓpri⁹ act⁹ iuſticie vt viſū ē

Ex nulla vocꝫ ābiguitate cōtrouſiā nectas: ſꝫ aīmi q̄litatē ſpectare: nihil ē iterēſt an affirmes l' neges. De rligiōe ac fide ſcias agi vbicūq̄ d̄ vītate tractat Nā etſi de⁹ in iureiurādo inuocet et īuocāti teſtꝫ nō erit tn̄ iſi nō trāſeas vītatē nec iuſticie trāſileas legē

❡ Hic Sen̄. pōit alia officia ad btū iuſticie ꝑtinētia. ⁊ vult p̄
mo q̄ hō iuſt⁹ de dubio ſmōe diſceptationē facere nō dꝫ. h̄ dicꝫ
Cato in ſuis dogmatib⁹. Irat⁹ de re incerta ꝯtēdere noli. Nā h̄
propriū ē ſtultoꝝ vt dr̄ prouer. xviij. ca: Labia ſtulti immiſcēt ſe

rixis: ⁊ os eiꝰ iurgia ꝓuocat Et ſubdit Sen̄. ꝙ q̄litatē aīmi iſpi
cere dʒ iuſtꝰ: ſic videlʒ ꝙ ſit īſecutor bonoꝝ moꝝ. ⁊ ſcire dēs ꝙ i/
ſte tractatꝰ ē de religiōe ⁊ fide: iō fundā ē vbicūq̧ tractat᷑ de veri
tate. et ſi deū ī iureiurādo īuocaueriʒ: et nō tibi teſtis fuerit ꝑtere
a nō dēs trāſire v̾itatē nec ſtatutū iuſticie Nam pꝰ deū ipa veri
tas colēda ē: vt vult pythagoras q̄ ſola deo hoīes ꝓrios facit Jō
phs empedocles īq̄t. Caue ab his qui veritatē nō ſeruāt: iō nū
q̄ᷓ recedere debes a lege veritatis nec iuſticie

**Quot ſi aliq̄n coarteriʒ mēdatio vti: vtere nō ad fal
ſi ſʒ ad veri cuſtodiā Et ſi cōtigerit veritatē mēdacio
redimē: ſi mētieriʒ: ſʒ potiꝰ excuſabiʒ: ꝙ ibi honeſta cā
ē. Juſtꝰ ſecreta nō ꝓdit: tacēda em̄ tacet: ⁊ loquen/
da loquitur**

¶ Hic Sen̄. pōit alia officia ad hītū iuſticie ꝑtinētia volēs: ꝙ
ſi tu alñ ꝯpulſus fueriʒ aliq̄n frui mēdacio: vti dēs ad ꝯſuatōēʒ ve
ri ⁊ ñ falſi: nā ad iuſticiā nos nati ſumꝰ: vt dʒ Tull᷑. i li. i. Nihil
ꝑſtātiꝰ q̄ᷓ itelligi nos ad iuſticiā eē natos: nō em̄ opiniōe ſʒ natu᷑a
ius īſtitutū ē. Cū āt iuſtꝰ dr̄ q̄ſi ius ſuās: vti dēt ad ꝯſuatōēʒ v̾i
ſmōis: ⁊ ꝓp̄ vtilitatē mēdaciū Mēdaciū āt ſm ſe malū ē ⁊ fugi
endū: vt dʒ phs. iiij. ethi. Vnuſq̄ſq̧ q̄lis ē talia facit opat᷑ ⁊ viuit
niſi grā alicꝰ opeꝝ Si āt ꝯtigerit nos vti mēdatio ꝓp̄ vtilitatē
ꝑri: ⁊ nō ꝓp̄ deceptōēʒ vel grā lucri mendaciū prauū nō ē ⁊ ſi
hō iuſtꝰ nō manifeſtat ſecreta iuſtus dicitur. Sed fatui faciunt
oppito mō: de quibꝫ Alanus. Stultior eſt ſtulto qui mādat bal
ſamo cribo. Et verbis pleno verba tacenda viro.

**At illi alta ē pax: et ſecura etiā trāq̄llitas: vt dū illi a
mat᷑ vincūt᷑: ab illis. āt mala vincāt᷑. Hec ergo ſi ſtu
dere curaueris letꝰ et intrepidus finē tui curſus ex
pectabis triſticiā huiꝰ mūdi hilaris deſpicies ⁊ tu/
multuoſa expectabis q̇etꝰ ⁊ ad extrēa ſecurꝰ ꝑpab᷑**

Hic ꝯñr oñdit Sen̄. ꝙ ſūma requies: ⁊ alta pax ſeu ſecura trāq̄l
litas illi hoī exiſtit vīdʒ iuſto: q̄ tacēda tacet ⁊ loq̄nda loquit᷑ Et

cū mali hoīes ſupant̄ a mal̄:tūc ipe oīa ſupat mala Et ꝗ̄ īfert ſe
neca. Si iuſt⁹ curā habuerit ī ſtudēdo:ꝛ ꝯtinēdo ea ꝗ̄ dcā ſūt de
iuſticia:iſte tut⁹ ꝛ lex⁹ expectare pt̄ ꝯminū ſue vite:ꝛ oīa h⁹ mūdi
refutat:videlꝫ triſtitiā ꝛ tumultuoſa ſuſtinet:ꝛ ꝗ̄dicet tut⁹ ad ex/
trēa vite ſue. Nā iuſticia ſm̄ Mercuriū ē vocatio dei Cū āt illa
duo officia ꝯtinꝫ:ꝗ̄ pōit Lactāi⁹ ī li. de vero cl'tu dei: vidlꝫ ꝯiūgi
deo ꝛ hoi:pmū vidlꝫ deo ꝯiūgi ꝛligio nūcupat̄. Scdm āt hūani
tas ē:ſecure ꝛ hilarit̄ ꝓperat̄ pt̄ ad extrēa iudicia ꝓpt̄ iuſticiā bō

De menſura et moderatione prudentie

Hiis ergo iſtitutōib⁹ he ꝗ̄ttuor ꝟtutū ſpes ꝑfcm̄
te faciūt viꝝ ſi mēſurā rectitudīs hax eq̄ viuēdi fine
ſeruabis Nā ſi prudētia ē̄ntios ſuos excedꝫ. callid⁹
pauid⁹. acumīs erīs īgenꝫ. inueſtigator latētiū ꝗ̄liu
cūqꝫ noxiarū oſtētator vocaberꝫ īimic⁹ tīd⁹ ſuſpicati
oībꝫ attēt⁹. ſꝫ aliq̄d timēs. ſꝫ aliq̄d ꝗ̄rēs. ſꝫ aliq̄d
exiſtimās ꝫ ſubtiliſſiās ſuſpicatōes tuas ad reꝑhē
ſionē alic⁹ īpingēs admiſſo notaberis digito aſtu
plen⁹. vāſpelē. ſimplicitatꝫ īimic⁹. cōtēplatorqꝫ cul/
pax. ꝫ poſtrēo vno noīe a cūctꝫ mal⁹ vocaberis hō.

¶ Poſtq̄ꝫ Seneca determiauit ſpecifice ꝛ ſigillati de ꝗ̄ttuor ꝟ
tutib⁹ cardinalib⁹: viꝫ de prudētia Magnanimitate Cōtinētia et
Juſticia. Hic ꝯn̄r pōit epilogationē hax ꝟtutū:ꝛ hoc propter
meliorē hn̄dā mēoriā. Et primo pōit recapitulationeꝫ prudētie
Scd̄o magnanimitatꝫ Tertio ꝯtinētie:q̄rto iuſticie Et ptes pa
tebūt per ordinē in proceſſu lr̄e ¶ Epilogādo dicit ſic: hiſqꝫ inſti
tutioīb⁹ ꝛc. q̄ſi diceret ꝙ ille ꝗ̄ttuor ꝟtutes cardiales cū officiꝭ
earūdē:faciūt te virū felicē ꝛ perfcm̄:ꝛ hoc ē verū ſi viues ſꝫ mē
ſurā rectitudīs vn̄ Seneca in ep̄la lxxxviij. ad Luciliū hec inq̄t
Hoc optimū hꝫ ī ſe gn̄oſ⁹ aīm⁹: ꝙ excitat̄ ad hōeſta:magnaruꝫ
rerū ſpē ad ſe vocat ꝛ attollit dociles q̄ꝛ natā nos edidit:ſꝫ rōnē
īꝑfcē:ā dedit:ꝗ̄ ꝟtutib⁹ et ſciēcꝭ ꝑfici pt̄. A ꝟtutib⁹ ei mores

fiūt:a moribꝫ vtꝰ ꝑficit:vt dr Policrates li.v.ꝛ Augꝰ.de ciuitate dei li.ij.c.xxi. Narrat istū vsu. Moribꝫ antiqs res stat rhōana virisqꝫ.q vsꝰ nihil alid ꝑdedit:nisi qꝫ ille q modū ſuat i virtute ꝛ ꝑseuerat:ille oia bn̄ regit:qs āt amator cupit eē virtutꝭ spectet ne tminos excedꝫ.qꝛ q excedit tminos prudētie:ille erit callidꝰ ꝛ ēt pauidꝰ vt ꝑꝫ i lr̄a:ꝛ postrēo ab oibꝫ hoibꝫ vno noie ꝑuſꝰ hō dicet

In has ergo maculas:prudētia immoderata producit.qcūqꝫ in ea mediocriter laute ꝑsistit nec obtusum habet in se aliquid nec versutum.

Hic ꝯñr Sen̄.ꝯclusiue oñdit:qꝫ si qs imoderatā prudētiā seqt ille sciat qꝫ in has macłas.i.in h vicia iā dcā labit. Qui āt mediocrit in ea ꝯsistit:hoc ē modū ſuauerit ille nihil vsutū nec obtusū hꝫ. Nā ip̄a (vt dr Platinꝰ phs in li. quē scripsit de moribꝫ) est ad rōez normāqꝫ cogitat singula ꝑseuerare:ac nihil preter rectū facere:velle.humanis actibꝫ qꝫ diuinis arbitrijs prouidere.

¶ De moderāda fortitudine

Magnanimitas āt si extra modū suū se extollat faciet virū minacē: iflatū:tbidū:inqetū:ꝛ i qscūqꝫ extollētias dictoꝝ ā factoꝝ neglecta hōnestate festinū q momētis oibꝰ supcilia erigēs:vt bestiarius etiaꝫ deridendꝰ.Nā qeta excitat:aliū ferit: alium fugat

¶ Hic Seneca pōit recapitulationē magnanimitatis volens si qs āt extra modū se extollat:tūc ip̄a facit virū superbū Superbus āt est ille qui videri cupit. Etiā virum minacē et iratū. Irato aūt semper inest angustia furoꝛ:vt inquit Virgiliꝰ li.ij. Totā mentē ꝑcipitat:ira animū ꝑturbat:sensum nō facit discernere verū.vt dicit in phia poeta ꝑ li.iiij. ca.vi. et etiā virū inquietuꝫ facit qꝫ hoiem repentinū vel velocē in qscūqꝫ extollētias dictoꝝ vł factorū:postposita tn̄ honestate. Qui aūt modū nō seruat ille semper deridet et subsannat alios monēdo oculos suos ꝑpter curiositatē.. Iō deridēdꝰ et subsannādus est:tanqꝫ crudelis homo.

Sꝫ qꝫuis audax impugnator sit: tn̄ mltas extra se

violētias ferre nō poterit: ſ3 miſerum obtinet finē
aut erūnoſū3 derelinquit. Mēſura ergo magnani
mitatis eſt: nō timidum eſſe hominē: nec audacē.

¶ Hic cōplet dcm̄ ſuū de magnanimitate di. q̄ q̄uis magnanim⁹
ſit audax ſit inuaſor tn̄ nō pt̄ ferre m'ta ardua corpor; extra ſe: ꝛ
hoc ſi excedat modū magnimitat; Si āt trāſgrediat' obtin3 mi
ſerrimū finē: hoc ē miſerabilē mortē. aut p⁹ ſe mittit erūnoſā3 r'
cordationē ſeu mēoriā: ꝓptea ifert Seneca: q̄ regl'a ꝛ mod⁹ et
mēſura magnanimitat; ē. nō nimis timidū eē hoiē3: nec nimis
audacē nec ꝑſumptuoſū3: ſ3 mediū modū hrē. ex q̄ vt⁹ in medi
o ꝯſiſtit. vt dr̄ phs in ethi. Nēpe ipſa vitatē ꝑdicat: iudices fal
ſos redarguit: et oim̄ vtutū gn̄a ad ſalubrē portū deducit. Qua
ꝓpter oēs vtutes ſunt ſine vtute: ſi magnanimitas comes nō
fuerit Nihil em̄ fort; aut audacia vt⁹ in exptū linquet. hoc inq̄t
Ovi. in li. de pōto. Oia deficiūt aim⁹ ſol⁹ oia vincit: ſ3 oia cogi
tat: ꝛ oia tēperat. vt dic̄ Ovi. ibidē. Jō in li. x. metamorphoſe
os ſic ait. Audētes de⁹ ipſe iuuat. vn̄ etiā Virgi. Audētes fortu
na iuuat timidoſq3 repellit. Et ergo pre oīb⁹ magnanimitas ē
ſeruāda et retinēda: et hoc cū mō et regula et nō exceſſu

De modo temperantie

CONtinētia deiā his termis te aſtringat: ca
ue ne ſit ꝑcus nec ſuſpicioſe et timide manū
cōtrahas nec nimis q̄3 ſpeculū ponas: nā tal' et tā
ta circūtuſa putrebit integritas. Hec ergo mediocrita
tis linea cōtinentiā obſeruabis vt nec voluptati de
ditus ꝓdigus et luxurioſus appereas nec auara te
nacitate ſordidus aut obſcurus exiſtas.

¶ Hic Seneca pōſt recapitulatiōe3. tertie vtut; cardinal': vid3
ꝯtinētie: dicēs q̄ ꝯtinētia fcit te virū vtuoſū3 his officijs ꝛ ter
mis q̄ duo ſunt ¶ Primū viciū ē q̄ tu ꝯtinēs parc⁹ eē nō dēs.
hoc ē tenax in reb⁹ ꝓdis. Et rōnē ſubiūgit: ne doloſe ꝛ auid ma

nū claudas. Jlle aūt pcꝰ dr ꝗ retinet ꝗcq̄d poſtulat vſꝰ: vīoꝫ q ex
pōit vbi nō ē exponēdū: ⁊ retinet vbi ē dādū. meliꝰ aūt ē dare q̄ȝ ac
cipere. vt dr phs in ethi. ¶ Scdo officiū: tu ꝯtinēs ſmagnā ſpē
nō dēs ponere i nūmis ħ ē in diuitijs Et rōeꝫ ānectit. Nā īregri
tas pecunijs circūdata ānihilabit iō nulla certa ſpes ponēda ē i
ipis. vn̄ Virgi. iiij. eneidos. Heu heu miſeꝝ nuſq̄ȝ tota fides Jō
Innocētiꝰ papa inq̄t O pr̄ qđ ꝓſūt ē diuitie glīe ⁊ leticie cū hoīeꝫ
a morte nō liberāt. a vme nō defēdūt. a febre nō eripiūt. ecce qui
tā gloſus ſedebꝫ in aula: nūc hic ſptꝰ iacet in tūba. ¶ Et ſubdit
ꝙ tu ꝯtinēs cuſtodire dēs et reſuare ꝯtinētiā ad linea mediocri
tatꝫ hoc ē ac regla rcā ne voluptati ſis ſubditꝰ nec ēt videaris ꝓ
digꝰ hoc ē inutil diſpēſator bonoꝝ: nec ēt luxurioſꝰ. luxuria eīm
corpꝰ ⁊ aīaꝫ maculat. nec exiſtas ſordidꝰ auara cupiditate: quia
ipſa inſaciabil ē: vt viſuꝫ eſt ſupra capi. prudētie.

Qualiter ſit moderanda iuſticia

IUſticia poſtremo eo mediocritatꝫ tenore re
gēda eſt: nec ducto leui in imotā animi ratione ne
gligentia obſequatur dum nec de magnis neq̄ꝫ de
minimis errantiū vicijs corrigēdi curā geras: ſed
licētiam peccādi alludētibus tibi blande: vel illude
tibꝰ ꝓteruē ꝑmittas: neq̄ꝫ rurſum dū nimia rigi
ditate et aſperitate nihil venie aut benignitatis re
ſeruas: humane ſocietati durus appareas Jſta er
go amabilis iuſticie regula tenēde eſt: et reuerenti
a diſcipline eiꝰ: neq̄ꝫ nimia negligentia cōitate te
ſpecta viloſcat: neq̄ꝫ ſeuiori atrocitate diuturna ꝑ
tiā humane amabilitatis amittas
Poſtq̄ȝ Seneca poſuit recapitulatōeꝫ magnanitatꝫ et pru

dētie ⁊ ꝯtinētie. hic ꝯñr pōit epilogatiōnē iiij. ꝟtutꝫ ſcꝫ iuſticie q̄
vltia ē inter ꝟtutes cardinales vt ꝑus patuit volēs: quōſꝫ q̄liter
ip̄a regēda ē: videlꝫ tenore mediocritatis. Et rōeꝫ ſubiungit. ne
ip̄a iuſticia recipiat negligētiā in imotā rōnē animi: neqꝫ de ma
gnꝫ vicijs neqꝫ de ꝑuis. et hoc iō. qꝛ iuſticia ex lege fit Lex āt ſcri
ptū eſt ius: afferēs hoēſtū ꝓhibēs ꝯriū. Jō ſubdit ꝙ licentiā pec
cādi tibi blāde alludētibꝫ. i. ꝯplacētibꝫ et ꝓteruꝫ inſurgētibꝫ nō
permittas ſꝫ curā gere puniēdi crimina: ſꝫ tñ cū benignitate ⁊ hūi
litate Quare de Hora. in eplīs. Nēo adeo ferꝰ ē vt nō miteſce
re poſſit Sen̄. in li. ij. de clemē. Ois benignitas apꝓpriat: ⁊ ꝓpū
ſapiētꝫ libēt ē dare: nā hūanā benignitatē ſuadet: cū oēs vniꝰ na
ture ſumꝰ: q̄obrē ꝑ oībꝫ opera benignitatꝫ et pietatis ſunt exhi
benda: iō reſeruare debemꝰ benignitatē: ⁊ nō aſperitatē nimiā ne
qꝫ crudelitatē: qꝛ meliꝰ ē nimiū hr̄e de mīa q̄ꝫ de ſeueritate ⁊ cru
delitate. Et rōnē annectit ne videaris ꝓteruꝰ hūane ſocietati: er
go iſta regl̄a amabilis iuſticie eſt tenenda: vt reuerētia eiꝰ diſci
pline: et hoc ideo. ne ipſa vileſcat q̄ſi deſpecta ꝓpter nimiā fami
liaritatē et cōmunitatē negligentie: nec etiā amittas diuturnita
te gratiā amabilitatis: ſcꝫ ꝓpter nimiā crudelitatē

Concluſio premiſſorum.

SI quis ergo vitā ſuā ad vtilitatē nō tm̄ ꝓpriaꝫ:
ſꝫ multorū iculpabilit' aſſiſti deſiderat: hāc ꝑdictaruꝫ
ꝟtutū ꝑclarā formulā: ꝓ q̄litatibꝰ tpm: locorū per
ſonarū. atꝫ cauſaꝝ eo mediocritatꝫ tramite teneat:
vt velut in q̄dā vehicl'o ſumitatꝫ aſſiſtēs: q̄ſi ꝑ obru
pta extrinſecꝰ ꝑcipitia ruentē mentē cōpos ip̄e di
mittet inſaniā aut deficientē cōtemnet ignauiaꝫ.

Hic conſequenter Seneca ſubdit cōcluſionem reſponſiuaꝫ
ōnium predictaꝝ virtutū cardinalium. Dicens ſi tu deſideras
modū viuendi et inculpabiliter manere in vita tua: nō tantuꝫ ꝓ
priam vtilitatē: ſed multorum affectas: hanc ꝑclariſſimā formu
lā haꝝ ꝑdictaꝝ ꝟtutuꝫ obſeruabis: mediante illa via: videlꝫ vt
mediū ſēper retineas: ſꝫ aſſiſtēs rūc in q̄dā vehiculo ſūmitatꝫ: h
ē in ꝓpugnacl'o altitudis: vt i hūanis ꝯuerſatōibꝫ mētē ꝑ ipui
ſa negocia valeas ꝓſpicere. ⁊ ēt vt tu ip̄e potēs: ſpnes ſupbiā ⁊ ꝯ

tẽnes ignaniã:hoc ẽ ſtulticiã. Nã termin⁹ bon⁹ in ſuperbia ⁊ ig
nauia nõ ꝯſiſtit. Teſte ſcriptura ſacra:ãteceſſores nr̃i bonũ opta
rũt:ergo et nos optare dẽm⁹ ꝗ. Vñ Cicero in tuſcłanis q̃ſtioĩbꝫ
li.v. Stoici finẽ bonoꝝ aſſentiũt ꝯgruũ nature:et cũ eo lauda
biliter viuere. Nã teſte Apulcio in li. de deo ſocrat̃ꝭ. Nihil apud
deũ recti⁹ ẽ:q̃ꝫ vir aĩo perfect⁹ ⁊ bon⁹:q̃ alijs ãtecellit. Quare di
cit Ouidi⁹ in de arte. Diſce bonas artes moneo rhomana iuuẽ
tus. Nõ tm̃ trepidos vt tueare reos. Quare ẽt dr̃ ꝟgili⁹ Diſcite
o miſeri cãs ꝯnoſcere rerũ: Oim em̃ artiũ viuẽdi ẽ diſciplia. Vi
ta em̃ iperfecta ẽ inhoẽſta:per has ãt q̃ttuor ꝟtutũ ſpẽs fit ho
neſta:que legibꝫ circũfulſite preciſis ſunt:quibꝫ mediãtibꝫ hõ re
cte viuere p̃t. Caueat ergo hõ ne ꝟtutes diſcere ceſſꝫ. Vñ Petr⁹
de riga in biblia verificata. Te decꝫ h vt eas feſtio currere greſſu
Virtutũ ſemper ad meliora celer. Qꝛ hõ (vt inq̃t doctiſſim⁹ Var
ro in ſuis ſentẽtijs) ad h nat⁹ ẽ vt ꝓficiat in moribꝫ. Studeat
ergo q̃ſqꝫ ꝙ in ꝟtutibꝫ et moribꝫ abũdat:cũ aſſiduitas tẽpoꝝ a
moribꝫ manat vt inquit Seneca in ep̃la q̃dragesima ad Lucil
lũ:vbi põit moris deſcriptionẽ. Dicẽs: Mos ẽ mẽtis habit⁹ ex
quo operũ aſſiduitas manat. Gaudiũ em̃ in ipſis ꝯſiſtit. et eti
am vt inquit Lactãtius in li. de vero cultu dei. Virtutes ad bea
taꝫ vitã perducũt:quã nobis dignetur cõcedere:qui in ſecula ſe
culorum eſt benedictus.

Finis eſt.

DISCIPUL
DECRED
CHRIS I.I.

Sala
Gab. R
Est.
Tab. 10
N.º 11